

รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียน
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

จังหวัดกาญจนบุรี

1. โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์
2. โรงเรียนวัดอินทาราม “โกวิทอินทราทร”
3. โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง
4. โรงเรียนหนองรีประชานิมิต

จังหวัดสุพรรณบุรี

1. โรงเรียนสุพรรณภูมิ
2. โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย
3. โรงเรียนตลิ่งชันวิทยา
4. โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมพ์ สุวรรณฤทธิ์ และ อาจารย์สุภลักษณ์ สัตย์เพชรพราย

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี

พฤศจิกายน 2544

คำนำ

รายงานการวิจัย เรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือของผู้บริหาร ครู อาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายของ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ โรงเรียนวัดอินทาราม “โกวิทอินทราราม” โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง โรงเรียนหนองรีประชานิมิต โรงเรียนสุพรรณภูมิ โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย โรงเรียนตลิ่งชัน และโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1 ตั้งแต่เริ่มต้นดำเนินงานจนถึงปัจจุบัน เพราะเห็นความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนร่วมกัน ซึ่งจะเป็แนวทางให้เกิดการประกันคุณภาพภายในต่อไป

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณอธิการบดีสถาบันราชภัฏกาญจนบุรีที่อนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าร่วมโครงการและอำนวยความสะดวกในการทำงาน และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่สนับสนุนและให้โอกาสนักวิจัยได้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้

พิมพ์ สุวรรณฤทธิ์

ศุภลักษณ์ สัตย์เพริศพราย

10 พฤศจิกายน 2544

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 คำถามในการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	2
1.5 คำนียามศัพท์	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 กรอบความคิดในการวิจัย	4
2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	4
2.3 สารระสังเขปของโรงเรียน	9
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 เป้าหมายหลักในการดำเนินงาน	21
3.2 การดำเนินงาน	24
3.3 การประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน	25
บทที่ 4 ผลการดำเนินงาน	
4.1 ผลการปฏิรูปโรงเรียนในภาพรวม	27
4.2 ผลการดำเนินงานแต่ละโรงเรียน	30
4.3 บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน	39
บรรณานุกรม	44
ภาคผนวก	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการวิจัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินโครงการสรรหา และสนับสนุน โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้และการประกันคุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สาระสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ตามหมวด 4 คือ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการถ่ายทอดวิชาและเนื้อหา มาเป็นการคิดและการปฏิบัติของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต โรงเรียนจึงต้องพัฒนาการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา บุคลากรของโรงเรียนทั้ง ผู้บริหาร ครู จึงจำเป็นต้องมีความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

โครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้แบ่งภารกิจของการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนาตนเองของบุคลากรเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการสร้างพันธมิตรร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร นักเรียน เจ้าหน้าที่ กรรมการโรงเรียนและชุมชน

ระยะที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้และระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน นักวิจัยและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ร่วมกันคัดเลือกโรงเรียนที่ได้มีการพัฒนาตนเองในระยะที่ 1 เข้าสู่โครงการในระยะที่ 2 คือ การประกันคุณภาพภายใน โดยการพัฒนาการเรียนของนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การบริหารงานแบบ SBM และการดึง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ระยะที่ 3 โรงเรียนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสร้างเครือข่ายโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เป็นระยะที่โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและดำเนินการพัฒนาเครือข่ายเพื่อขยายผลต่อไป

โครงการที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดทำขึ้นนี้ ได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมในโครงการจากโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เฉพาะโรงเรียนในจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี มีโรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการจำนวน 8 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้วิจัยที่จะเป็นผู้ให้คำปรึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

1.2 วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการดำเนินการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดกระบวนการเรียนรู้
3. เพื่อให้โรงเรียนสามารถขยายเครือข่ายการปฏิรูปการเรียนรู้และการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้กับโรงเรียนอื่นๆ

1.3 คำถามในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีคำถามที่ต้องการคำตอบ 5 ข้อ คือ

1. มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างการพัฒนาของครู (การเรียนรู้ของครู) กับผลสัมฤทธิ์ที่วัดได้ของนักเรียนทุกคนหรือไม่? ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอะไรบ้าง? และพัฒนาขึ้นได้อย่างไร?
2. อะไรคือองค์ประกอบ/เงื่อนไขเฉพาะที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
3. ครูและนักเรียนมีกรณีการเรียนรู้อะไรที่ประสบ/ไม่ประสบความสำเร็จจากการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน?
4. ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารจัดการอย่างไร ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันของโรงเรียน
5. โรงเรียนอื่น ๆ สามารถนำประสบการณ์ การปฏิรูปการเรียนรู้ที่สัมฤทธิ์ผลไปใช้ได้หรือไม่ หากจะนำไปใช้ ควรมีขั้นตอนอะไร และจะปฏิบัติตามขั้นตอนเหล่านั้นอย่างไร?

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การดำเนินงานครั้งนี้ จำกัดขอบเขตของการวิจัยที่ดำเนินงานตั้งแต่ช่วงเดือนธันวาคม 2543 ถึงเดือนเมษายน 2544 โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการนี้ 8 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนในจังหวัดกาญจนบุรี 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ โรงเรียนวัดอินทาราม “ โกวิทอินทราทร ” โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง โรงเรียนหนองรีประชานิมิต
2. โรงเรียนในจังหวัดสุพรรณบุรี 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนสุพรรณภูมิ โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย โรงเรียนคลังชั้นวิทยา โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1

1.5 คำนิยามศัพท์

โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด และดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งโรงเรียน

โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง โรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นโรงเรียนที่มีการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน ตลอดจนเปิดโอกาสให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครอบครัว ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

การประกันคุณภาพภายในโรงเรียน หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินงานตามภารกิจของโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการว่าการดำเนินงานของ โรงเรียนจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

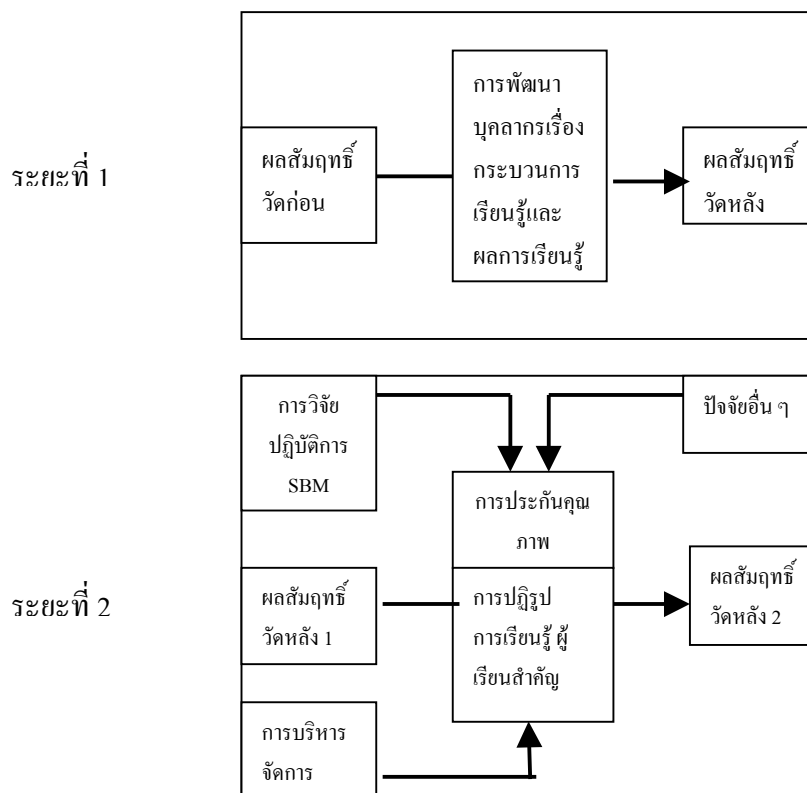
โรงเรียนผู้นำปฏิรูปการเรียนรู้ หมายถึง โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนผู้นำปฏิรูปการเรียนรู้ มีความสามารถขยายเครือข่ายการพัฒนาตนเองทั้งโรงเรียนให้กับโรงเรียนอื่นๆได้ และเป็นโรงเรียนต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และมีการประกันคุณภาพภายใน เพื่อรองรับการประเมินภายนอกตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบความคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดกรอบความคิดของการทำงานไว้ ดังนี้

2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด (สรุปจากคณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ : 20 – 21)

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด หมายถึง การกำหนดจุดหมาย สาระกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ สื่อการเรียน และการวัดประเมินผล ที่มุ่งพัฒนา “คน” และ “ชีวิต” ให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้เต็มตามความสามารถ สอดคล้องกับความถนัดความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

กิจกรรมการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สัมผัส และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี ผู้เรียนได้ค้นคว้า ทดลองปฏิบัติ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จนค้นพบสาระสำคัญของบทเรียนได้ฝึกวิธีคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล

ครูมีบทบาทปลูกเร้าและเสริมแรงศิษย์ในทุกกิจกรรมให้ค้นพบคำตอบและแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมทั้งการทำงานเป็นกลุ่ม จัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมความมีวินัย รับผิดชอบในการทำงาน ผู้เรียนมีโอกาสฝึกการประเมินและปรับปรุงตนเองยอมรับผู้อื่น สร้างจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองและเป็นพลโลก

การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา เกิดขึ้นได้ในหลายระดับ ทั้งในตัวผู้เรียนในห้องเรียน และนอกเหนือไปจากห้องเรียนที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ระดับผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ ได้คิดเอง ปฏิบัติเอง ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพ ความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละคน

ระดับห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียน

- ได้คิดเอง ทำเอง ปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเองในเรื่องที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

- มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

- มีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาการเรียนรู้

ครู

เป็นผู้วางแผนชั้นต้น ทั้งเนื้อหาและวิธีการแก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และช่วยชี้แนะแนวทางแสวงหาความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

การจัดกระบวนการเรียนรู้ระดับห้องเรียนนี้ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้นอกจากครู และผู้เรียนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนอย่างสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียน บุคลากรสนับสนุนการสอน ตลอดจนการจัดสื่อการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียน

ระดับนอกเหนือห้องเรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงศักยภาพและความต้องการของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่น รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนทุกขั้นตอน

ระดับนอกเหนือห้องเรียนนี้ นอกจากผู้มีส่วนร่วมใน 2 ระดับที่กล่าวแล้ว ยังรวมถึงฝ่ายนโยบาย ผู้บริหาร พ่อแม่ผู้ปกครอง ชุมชน และฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด เป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่

- มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน
- ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
- ผู้เรียนสามารถนำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
- ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่ากระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้ที่มีบทบาทสนับสนุนสำคัญที่สุดคนหนึ่งนอกเหนือจากครู และผู้เรียนแล้ว คือ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งในวิจัยครั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการได้นำรูปแบบบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานมาใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (สรุปจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2-3, 7-9)

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management หรือ Site – based Management) หรือใช้ตัวย่อว่า SBM หมายถึง “ การบริหารและจัดการศึกษาที่หน่วยปฏิบัติ โดยมีโรงเรียนเป็นฐานหรือเป็นองค์กรหลักในการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องมีการกระจายอำนาจบริหาร และจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังโรงเรียน ให้โรงเรียนมีอำนาจ หน้าที่ ความรับผิดชอบ มีความอิสระคล่องตัวในการบริหารจัดการ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป ภายใต้คณะกรรมการโรงเรียน (School Board) หรือ School Committee หรือ School Council ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า ผู้แทนนักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยมีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด ”

SBM ของสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะและความจำเป็นของแต่ละโรงเรียน ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นหลัก คณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลกลุ่มใดมากที่สุดกลุ่มนั้นก็เป็นหลัก เช่น ครูเป็นหลัก ผู้บริหารเป็นหลัก ชุมชนเป็นหลัก ซึ่งสรุปได้เป็น 4 รูปแบบได้แก่

รูปแบบที่ 1 บริหารแบบเพื่อนร่วมวิชาชีพ โดยครูเป็นหลัก มีส่วนร่วมและเป็นประชาธิปไตย มีการมอบอำนาจตัดสินใจให้ครูมาก สำหรับโรงเรียนเล็กอาจใช้ครูทั้งโรงเรียนในการตัดสินใจ ส่วนโรงเรียนใหญ่จะเลือกเฉพาะผู้แทนครู

รูปแบบที่ 2 บริหารโดยการนำของผู้บริหาร โดยผู้บริหารเป็นหลัก อาจมีการปรึกษากับครู และผู้เชี่ยวชาญบ้าง

รูปแบบที่ 3 บริหารโดยคณะกรรมการผู้ปกครอง โดยชุมชนเป็นหลัก คณะกรรมการดังกล่าวจะทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหาร และมีอำนาจในการตัดสินใจมากที่สุด

รูปแบบที่ 4 บริหารโดยคณะกรรมการ SBM โดยครูและชุมชนเป็นหลัก แต่จะรับผิดชอบเฉพาะด้าน มีอำนาจในการตัดสินใจเฉพาะเรื่อง เช่น คณะกรรมการ SBM สำหรับดูแลเรื่องเด็กพิการ เด็กพิเศษ คณะกรรมการ SBM สำหรับดูแลเรื่องการบริหารงบประมาณ เป็นต้น

หลักการของ School – Based Management

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้กับประชาชน เช่นเดียวกับการสาธารณสุข ซึ่งการรักษาพยาบาลจะอยู่ที่โรงพยาบาล เป็นกิจกรรมระหว่างหมอกับคนไข้ ไม่ใช่อยู่ที่กระทรวงสาธารณสุข การศึกษาก็เช่นกัน เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนระหว่างครูกับนักเรียน ไม่ใช่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในต่างประเทศมีการกระจายอำนาจจากรัฐและเขตการศึกษาไปยังโรงเรียน ในส่วนของประเทศไทยก็จะมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษาตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติเช่นเดียวกัน

2. หลักการบริหารตนเอง (Self – Management) สถานศึกษาจะมีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น ภายใต้การบริหารในรูปแบบขององค์กรคณะบุคคล คือ คณะกรรมการโรงเรียน หรือ คณะกรรมการสถานศึกษา

3. หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation) ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน ศิษย์เก่า ซึ่งสามารถมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผน การตัดสินใจ การกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น การร่วมคิดร่วมทำ ฯลฯ และแม้จะบริหารโดยองค์กรคณะบุคคลก็ตาม ต้องเน้นการกระจายโอกาสไปให้ทั่วถึงทั้งองค์กร เพื่อโยงโยให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

4. หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน ไม่ใช่ภาวะผู้นำแบบชี้แนะหรือสั่งการแต่เป็นภาวะผู้นำที่เน้นการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก

5. หลักการพัฒนาทั้งระบบ (Whole School Approach) มีการปรับทั้งในเรื่องโครงสร้างและวัฒนธรรมขององค์กร โดยในการเปลี่ยนแปลงต้องให้ระบบทั้งหมดเห็นด้วยและสนับสนุน

6. หลักการความรับผิดชอบต่อตรวจสอบได้ (Accountability) เมื่อโรงเรียนได้รับอิสระและอำนาจมา ก็ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อที่จะให้มีการตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารและจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

การประกันคุณภาพภายใน (สรุปจากสถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ : 7 - 9)

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้บริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรงได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ ป้องกัน ” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

การที่สถานศึกษาจะจัดการศึกษาให้ดีมีคุณภาพ เพื่อสร้างคนที่มีคุณภาพนั้น ก็เปรียบเหมือนกับการสร้างบ้าน โดยคนในบ้านจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการสร้างบ้านนั้นเพื่อประโยชน์อะไรแล้วจึงออกแบบแปลนให้เหมาะสม ต่อจากนั้นจึงลงมือวางรากฐานและดำเนินการก่อสร้างตามแบบแปลน ในระหว่างการก่อสร้าง ก็จะต้องตรวจสอบว่าตรงกับแบบแปลนหรือไม่ วัสดุที่ใช้เป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ มีความมั่นคงเพียงใด ระบบน้ำไฟเป็นอย่างไร ถ้าพบสิ่งใดที่เป็นข้อบกพร่อง ก็ปรับปรุงแก้ไขได้ในทุกขั้นตอน ซึ่งจะทำให้บ้านที่ก่อสร้างขึ้นมา มีความแข็งแรง สวยงาม มั่นคง ตรงตามเป้าหมายที่ต้องการ

กระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษาก็เหมือนกับการสร้างบ้าน เพียงแต่การสร้างบ้านนั้นต้องใช้สถาปนิก ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกมาดำเนินการ และเมื่อสร้างเสร็จแล้วก็เสร็จเลย ไม่ต้องการทำต่อ แต่กระบวนการสร้างคนนั้น ผู้ที่เป็นสถาปนิกคือ ครู และผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคลากรภายใน จะต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ว่าต้องการพัฒนาเด็กให้มีคุณสมบัติเป็นอย่างไร และถ้าจะให้เด็กมีคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว ก็ต้องช่วยกันคิด และช่วยกันวางแผน (Plan) ว่าจะต้องทำอะไร แล้วช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) และปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยร่วมกันทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกระบวนการที่บุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนในทุกขั้นตอน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อร่วมกันตรวจสอบผลงาน หากจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแล้วร่วมกันปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ โดยมุ่งหวังให้มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวคิดการทำงานที่เป็นระบบเช่นนี้จะช่วยสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายในสถานศึกษา เกิดความรู้สึกว่าเป็นงานปกติ เป็นการมองปกติ เป็นการมองตนเองและประเมินตนเอง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษามีฐานข้อมูลที่มั่นคงเป็นจริง พร้อมเสมอต่อการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก

2.3 ตารางสังเขปของโรงเรียน

โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 5 โรง เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรง คือ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ และโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย เป็นโรงเรียนในเมือง โรงเรียนขนาดกลาง 3 โรง คือ โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1 โรงเรียนตลิ่งชันวิทยา และ โรงเรียนหนองรีประชานิมิต เป็นโรงเรียนนอกเมือง ส่วนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวน 3 โรง เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 1 โรง คือ โรงเรียนสุพรรณภูมิ เป็นโรงเรียนในเมืองและโรงเรียนขนาดเล็ก 2 โรง คือ โรงเรียนวัดอินทาราม “โกวิทอินทาราม” และโรงเรียนอนุบาลท่าม่วงเป็นโรงเรียนนอกเมือง

1. โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ (สรุปจากรายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ : 4 – 5)

ประวัติและสภาพโรงเรียน โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์เปิดเรียนในปี พ.ศ. 2472 ปัจจุบันจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษา มีจำนวน 59 ห้องเรียนดังนี้ 11 – 11 – 12 – 8 - 9 รวมจำนวนนักเรียน 2,683 คน ครู 108 คน (รวมผู้บริหาร) อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่รับราชการ รองลงมานักธุรกิจและค้าขายรับจ้าง เกษตรกรและพนักงานรัฐวิสาหกิจ รายได้ผู้ปกครองส่วนใหญ่ 50,000 – 150,000 บาท / ครอบครัว / ปี

นโยบายของโรงเรียนคือ วิชาดี กีฬาเด่น เน้นวินัย ใฝ่คุณธรรม นำสังคม โรงเรียนมีพื้นที่ 20 ไร่ งาน 6.1 ตารางวา มีอาคารเรียน 3 หลัง อาคารเอนกประสงค์ 3 ชั้น 1 หลัง โรงฝึกงาน 4 หลัง 9 หน่วย หอประชุม 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง ศาลาเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9 1 หน่วย 11 หลัง และศาลา ญสส. 1 หน่วย 9 หลัง

จุดแข็งของโรงเรียน อยู่ที่บุคลากรครูทุกท่านได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีการปฏิบัติงานค่อนข้างเป็นระบบ มีความสามารถในการนำเสนอข้อมูลด้วยแฟ้มงาน

จุดอ่อนของโรงเรียน การวิจัยในชั้นเรียนและการใช้ยุทธศาสตร์ครูแกนนำในการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างปฏิบัติได้น้อย เฉลี่ยหมวดวิชาละ 1 – 2 ท่าน กำลังอยู่ในระยะเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คุณภาพของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ โรงเรียนมีการบริหารงานโดยให้ฝ่ายหมวดวิชา และงาน จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ประชุมจัดสรรหางบประมาณ (เงินบำรุงการศึกษาแต่ละปี

การศึกษา) ซึ่งแต่ละหมวดจะวิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นยุทธศาสตร์ของกรมสามัญศึกษา และมาตรฐานการศึกษา (12 มาตรฐาน) งบประมาณที่แต่ละหมวดได้รับจะพิจารณาจำนวนนักเรียนที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและงบประมาณจากผลงานดีเด่นของนักเรียนในปีที่ผ่านมา แต่ละหมวดจะบริหารงบประมาณเองโดยมีแผนงานร่วมตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณให้สอดคล้องและถูกต้องตามงานโครงการ ผู้รับผิดชอบจะจัดทำรายงานนำเสนอในรูปแบบรายงานของโรงเรียน ซึ่งจะอยู่ในเล่มเอกสารหรือแฟ้มงานในส่วนของการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการจัดกิจกรรมตามหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) มีการประชุมคณะกรรมการวิชาการเดือนละ 2 ครั้ง และประชุมครูเดือนละครั้ง หมวดวิชาและงานประชุมเดือนละครั้ง ยังไม่มีการทำวิจัยปฏิบัติการ การบริหารมี 5 ฝ่าย คือ ฝ่ายพัฒนาวิชาการ ฝ่ายพัฒนาบุคลากร ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริการทั่วไป และฝ่ายประกันคุณภาพ ผลการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการอย่างหลากหลายให้นักเรียน

จากการประเมินคุณภาพโรงเรียน สรุปได้ว่าคุณภาพของโรงเรียนตามมาตรฐานการศึกษา อยู่ในเกณฑ์พอใช้ทุกมาตรฐานการศึกษายกเว้นตัวชี้วัดที่ 1 ของมาตรฐานด้านผู้เรียนที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน (มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน) อยู่ในระดับคุณภาพดี มาตรฐานด้านครูพบว่า ครูมีการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวปฏิรูปการศึกษาโดยเฉพาะการวิจัยในชั้นเรียนมีน้อย มาตรฐานด้านผู้บริหารพบว่าการวางแผนการใช้ประโยชน์ข้อมูลสารสนเทศยังทำได้ไม่ต่อเนื่องและมาตรฐานด้านผู้เรียนพบว่า นักเรียนมีความประพฤติและปฏิบัติด้านคุณธรรม จริยธรรม แต่มีจุดอ่อนด้านนิสัยรักการอ่าน มีนักเรียนบางส่วนไม่กล้าแสดงออกและมีนิสัยฟุ้งเฟ้อ

2. โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง (สรุปจากผลการวิจัยและพัฒนาสรุปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนของโรงเรียนอนุบาลท่าม่วง :2-4)

โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง ก่อตั้งเมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2499 เดิมชื่อโรงเรียนท่าม่วง เป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ต่อมาได้โอนมาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6

ประวัติและสภาพโรงเรียน โรงเรียนอนุบาลท่าม่วงเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่เลขที่ 1089 หมู่ 9 ถนนแสงชูโต ตำบลท่าม่วง อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี 71110 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ หมายเลขโทรศัพท์ 034 611721

จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 357 คน จำนวน 10 ห้องเรียน มีครู 11 คน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี 11 คน อายุเฉลี่ยของครู 53 ปี ประสบการณ์การทำงานของครูโดยเฉลี่ยประมาณ 33 ปี นักเรียนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง

สภาพอาคารของโรงเรียน มีอาคารเรียน 2 ชั้น จำนวน 3 หลัง อาคารเรียนชั้นเดียวจำนวน 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง บ้านพักครู 8 หลัง ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคณิตศาสตร์ และห้องสมุด

จุดแข็งของโรงเรียน คือผู้บริหารและครู มีความเข้มแข็งในการทำงาน ทำงานเป็นทีมช่วยกันคิด ร่วมกันทำ เสียสละและอดทน

จุดอ่อนของโรงเรียน คือ การขาดครู เฉพาะสาขาวิชา ได้แก่ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ดนตรี นาฏศิลป์ และศิลปศึกษา

คุณภาพของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง เป็นโรงเรียนแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ของสำนักงานการศึกษาอำเภอท่าม่วง ตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 และมีครูต้นแบบในโรงเรียน 1 คน สามารถเป็นแบบอย่างและแนะแนวในการปฏิรูปการเรียนรู้แก่คณะครูได้ในระดับหนึ่ง ก่อนที่จะสมัครเข้าโครงการปฏิรูปการเรียนรู้

โรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้สอดคล้องกับธรรมนูญโรงเรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจัดทำแผนการสอนด้วยตนเอง จัดกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ การเรียนรู้โดยโครงงาน ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง แต่การวิจัยในชั้นเรียนมีเพียงร้อยละ 20 มีการประชุมคณะกรรมการโรงเรียนปีละครั้ง บทบาทการมีส่วนร่วมของกรรมการโรงเรียนมีน้อยมาก ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และไม่มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้

คุณภาพของโรงเรียน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับปานกลาง มาตรฐานด้านผู้เรียนพบว่า มีจุดอ่อน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และวิสัยทัศน์ มาตรฐานด้านกระบวนการพบว่า ครูใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาผู้เรียนน้อย ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนมีน้อย ส่วนมาตรฐานด้านปัจจัยยังไม่มีเมื่อนำหลักสูตรท้องถิ่นและการใช้สื่อ / เทคโนโลยีกับผู้เรียนมีน้อย

3. โรงเรียนวัดอินทาราม “ โกวითินทราร ” (สรุปรายงานการวิจัยและพัฒนานารูปแบบ

การปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของโรงเรียนวัดอินทาราม : 1 – 4)

ประวัติและสภาพของโรงเรียน โรงเรียนมีอายุการจัดตั้งมายาวนานจนถึงปัจจุบันได้ 82 ปี บนพื้นที่ของวัดอินทาราม ตำบลหนองขาว อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนเนื้อที่ 19 ไร่

2 งาน ปัจจุบันเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 18 ห้อง จำนวนครู 27 คน จำนวนนักเรียน 561 คน อาชีพผู้ปกครองส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ทำนา ส่วนที่เหลือร้อยละ 20 อาชีพรับจ้างและค้าขาย การคมนาคมสะดวก มีสาธารณูปโภคไฟฟ้า ประปา ไร้ประณีย์ และโทรศัพท์ ผู้ปกครองอยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงดี เอกลักษ์ณ์เด่นของชุมชน คือ เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ประมาณ 950 ครัวเรือน ประชาชนยึดมั่นในพุทธศาสนา ยังดำรงวิถีชีวิต เชิงอนุรักษ์ การยกย่องส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของจังหวัดกาญจนบุรี

คำขวัญของโรงเรียนคือ “ เรียนดี มีคุณธรรม กิจกรรมเด่น ” ซึ่งตรงกับนโยบายของโรงเรียนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่ต้องการให้เด็กและเยาวชน มีผลการเรียนดี มีความประพฤติดี และร่วมกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ค่านิยม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของไทยไว้

สภาพอาคารของโรงเรียนมีอาคารเรียนถาวร 4 หลังรวม 34 ห้อง จัดเป็นห้องปฏิบัติการวิชาต่าง ๆ 12 ห้อง ห้องธุรการ 2 ห้อง ห้องพักครู 2 ห้อง มีอาคารอเนกประสงค์ 2 หลัง อาคารประกอบอื่น ๆ 12 หลัง

จุดแข็งของโรงเรียน จำนวนครูเพียงพอและชยันอยู่ในชุมชนขนาดใหญ่ นักเรียนมีความประพฤติดี มีคุณธรรม ครูชยัน และไม่มีปัญหาร้ายแรง และชุมชนมีจุดเด่นในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมอันดีงามของท้องถิ่นรวมทั้งมีแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาก

จุดอ่อนของโรงเรียน หน้าแล้งขาดน้ำ หน้าฝนน้ำท่วม

คุณภาพของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ โรงเรียนกำหนดงานบริหารจัดการไว้ 6 งานตามที่สพช. กำหนด คือ งานวิชาการงาน กิจการ นักเรียน งานบุคลากร งานธุรการ งานอาคารสถานที่ งานความสัมพันธ์กับชุมชนโดยจัดทำแผนปฏิบัติการบริหารและจัดการประจำปี ด้านการเรียนการสอนใช้หนังสือและคู่มือครูตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ผลการเรียนของนักเรียนคุณภาพค่อนข้างต่ำ มีคณะกรรมการการศึกษาตามระเบียบประชุมกันภาคเรียนละ 1 ครั้ง แต่ยังไม่ีบทบาทในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการมากนัก เป็นภาระของผู้บริหารโรงเรียนตัดสินใจดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ ผู้ปกครองและ ชุมชนเกือบจะไม่มีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนเลยทำให้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำทุกด้าน สำหรับครูพบว่าครูยังขาดความรู้ในการปฏิบัติหน้าที่ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ และไม่เข้าใจการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

4. โรงเรียนหนองรีประชานิมิต (สรุปรายงานผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของโรงเรียนหนองรีประชานิมิต : 2 – 4)

ประวัติและสภาพโรงเรียน โรงเรียนเปิดสอนมาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ปีการศึกษา 2523 โดยใช้ชื่อว่า “ โรงเรียนหนองรีประชานิมิต ” มีความหมายว่าโรงเรียนที่ประชาชนชาวตำบลหนองรี

ไฟฝัน แรกเริ่มอาศัยศาลากลางเปรียญวัดหนองรีทำการเรียนการสอน และเมื่ออาคารชั่วคราวโรงเรียนสร้างเสร็จจึงย้ายมาเรียนที่อาคารในวันที่ 20 พฤศจิกายน 2523 ณ ที่ตั้งโรงเรียนในปัจจุบันคือ หมู่ที่ 2 ตำบลหนองรี อำเภอพ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี เป็นโรงเรียนประเภท สหศึกษา สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

อักษรย่อของชื่อโรงเรียนหนองรีประชานิมิต “ น.ร.ป. ” มีคำขวัญประจำโรงเรียน คือ “ รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้คู่คุณธรรม ” ซึ่งมีความสอดคล้องกับการผลิตบุคคลตามแนวทางการจัดการศึกษาปัจจุบันที่ว่า “ ดี เก่ง สุข ” สภาพกายภาพของโรงเรียนมีอาคาร 3 หลังเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก เรียงตามแนวนานกันอยู่บนพื้นที่ราบ เนื้อที่ 40 ไร่เศษ อาคาร 1 มี 2 ชั้น อาคาร 2 มี 3 ชั้น อาคาร 3 มี 4 ชั้น ห้องเรียนพอเพียงกับจำนวนนักเรียน บรรยากาศบริเวณร่มรื่นด้วยต้นไม้ มีสนามฟุตบอล สนามบาสเกตบอล หอประชุมเอนกประสงค์มีสนามกีฬาอยู่ภายใน มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ซึ่งสามารถจัดการเรียนการสอนได้ 6 เครื่อง อีก 4 เครื่อง รองบประมาณเพื่อซ่อมแซมและเครื่องสำหรับอาจารย์ที่สอนติระบบ Schoolnet เมื่อได้เข้าร่วมโครงการ ฯ มีห้องปฏิบัติการทางภาษาที่ปรับปรุงซ่อมแซมให้ใช้งานได้ในช่วงเข้าโครงการ ฯ จำนวนได้ครบ 48 ที่นั่ง ห้องสมุดโรงเรียนได้เดินสายสัญญาณโทรศัพท์เพื่อรองรับการพัฒนาติดตั้งคอมพิวเตอร์ระบบ Internet และภายในมีมุมการใช้โทรศัพท์สัญญาณดาวเทียมของการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) และเทปวีดิทัศน์ บนอาคาร 3 มีโทรศัพท์รับสัญญาณดาวเทียมจากศูนย์มูลนิธิไกลกังวล บนอาคาร 2 มีห้องสื่อเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งภายในมีสื่อหนังสือเกี่ยวกับการปฏิรูปและการวิจัยต่าง ๆ วีดิทัศน์ ฟิล์มผลงานนักเรียน ผลงานครู จัดไว้เป็นห้องเพื่อให้ครู นักเรียน ได้ใช้ในการพัฒนาตนเอง บนพื้นที่โรงเรียนได้มีการจัดพื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่จัดการเรียนการสอนทางเกษตรกรรมให้กับนักเรียน โดยมีโรงเรือนเพาะเห็ด โรงเรือนเพาะชำ แปลงปลูกพืช สระน้ำเลี้ยงปลา และโรงเรือนเลี้ยงไก่ ซึ่งกำลังดำเนินการใช้งบประมาณสนับสนุนจากโครงการโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ ฯ ของสำนักงานการศึกษาแห่งชาติช่วงระยะที่ 2 (17,128 บาท)

จุดแข็งของโรงเรียน อยู่ที่บุคลากรของโรงเรียนมีจิตใจที่แข็งแกร่ง เสียสละ ขยัน อดทน ในการปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่ย่อท้อต่อความลำบากและอันตราย การที่ครูส่วนใหญ่ได้พักอาศัยอยู่ในโรงเรียนทำให้สามารถทำงานล่วงเวลาได้จนเย็นค่ำหรือถึงดึกดื่นได้โดยเต็มใจและก่อให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น เมื่อได้ทำงานเพื่อการปฏิรูปจึงเกิดความร่วมมือและช่วยเหลือกันปฏิบัติงานได้อย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ บุคลากรของโรงเรียนมีอายุอยู่ในช่วง 25 – 43 ปี จึงอยู่กันแบบพี่น้องดูแลช่วยเหลือกัน กอปรกับผู้บริหารโรงเรียนมีอายุ 54 ปี เปรียบเสมือนเป็นพ่อคุณแลลูก ซึ่งผู้บริหาร ฯ มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงเป็นผู้นำในการปฏิรูปโรงเรียนที่เข้มแข็ง ทันสมัย

จุดอ่อนของโรงเรียน อยู่ที่มีสื่อการเรียนการสอนไม่พอเพียงกับนักเรียนและไม่ทันสมัยในยุคโลกาภิวัตน์ ด้วยงบประมาณมีจำกัดได้รับแต่เพียงงบประมาณอุดหนุนการศึกษาเท่านั้น ราษฎร

ในพื้นที่ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและยากจนต้องพึ่งโรงเรียนในการจัดหาทุนการศึกษาให้กับบุตรหลาน โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนเล็ก ๆ ห่างไกลจากชุมชนเมืองที่เจริญ จึงลำบากในการหาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยอย่างในการพัฒนานักเรียน สังคมในชุมชนยังมีแนวคิดเรื่องการจัดการศึกษาคูแล่นักเรียนว่าเป็นเรื่องของโรงเรียนเพียงอย่างเดียวและชุมชนรอบโรงเรียนเป็นแหล่งค้ายาเสพติด

คุณภาพของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างต่ำ ซึ่งดูจากสรุปผลการเรียนในปีก่อนการปฏิรูป การจัดการเรียนการสอนยึดครูเป็นหลักในการให้ความรู้ หรือครูเป็นผู้สอนนักเรียนเป็นผู้ฟังเป็นส่วนใหญ่ ยังไม่มีแผนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนสำคัญที่สุด ไม่มีการวิจัยในชั้นเรียน นักเรียนไม่สนใจเรียน หนีเรียนขาดเรียนบ่อย และมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด โรงเรียนมีการจัดให้นักเรียนได้เรียนธรรมศึกษา ไปทำบุญที่วัดใกล้โรงเรียนทุกวันพระ แต่โรงเรียนยังขาดการประสานงานกับชุมชนภายนอก และสังคมรอบด้าน โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด

5. โรงเรียนสุพรรณภูมิ (สรุปจากรายงานผลการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของโรงเรียนสุพรรณภูมิ : 3 – 4)

ประวัติและสภาพโรงเรียนสุพรรณภูมิเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่มากของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองสุพรรณบุรี เขตการศึกษา 5 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนายมนเทียร นาคทองอินทร์ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน มีบุคลากรสายบริหารและสายผู้สอนจำนวน 116 คน จบการศึกษาระดับปริญญาโท 6 คน ปริญญาตรี 104 คน และต่ำกว่าปริญญาตรี 6 คน มีนักเรียน 2,815 คน นักการภารโรง 7 คน ครูจ้างสอน 3 คน พี่เลี้ยงเด็กของสมาคมผู้ปกครอง - ครู และศิษย์เก่าโรงเรียนสุพรรณภูมิ 10 คน มีอาคารเรียนถาวร 8 หลัง 89 ห้อง อาคารชั่วคราว 2 หลัง 10 ห้อง อาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง อาคารประกอบ 3 หลัง บ้านพักครู 1 หลัง และห้องสุขา 4 หลัง 40 ห้อง

จุดแข็งของโรงเรียน คือ

1. โรงเรียนมีที่ปรึกษาทางวิชาการด้านปฏิรูปการเรียนรู้ คือ สถาบันราชภัฏจันทรเกษม มาตั้งแต่ปี 2542 ได้เข้ามาช่วยจัดอบรมและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
2. โรงเรียนมีบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะวิชา/กลุ่มประสบการณ์ดังนี้
 - 2.1 มีครูต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจำนวน 3 คน คือ สาขาภาษาไทย สาขาคณิตศาสตร์ และสาขากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
 - 2.2 มีอาจารย์ 3 จำนวน 11 คน

2.3 มีครูต้นแบบและครูเครือข่ายร่วมปฏิรูปการเรียนรู้ตามสาขาวิชา/กลุ่มประสบการณ์เกือบครบ 100 %

2.4 มีครู Teacher Awards ของ สปช. จำนวน 5 สาขา คือ สาขาคณิตศาสตร์ สาขานุรณาการ สาขาภาษาอังกฤษ สาขางานประดิษฐ์ และสาขาคอมพิวเตอร์

2.5 มีครูแกนนำปฏิรูปการเรียนรู้ของ สปจ. สุพรรณบุรีหลายคน

3. โรงเรียนมีการนิเทศภายใน ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะวิชา/กลุ่มประสบการณ์เป็นแกนนำในการปฏิรูปการเรียนรู้

4. โรงเรียนมีระบบการนิเทศภายใน 100 % ที่เรียกว่า “การนิเทศการสอนแบบคู่สัญญา”

5. โรงเรียนมีศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูทำหน้าที่เป็นคลินิกครู

6. โรงเรียนมีสมาคมผู้ปกครอง – ครู และศิษย์เก่าโรงเรียนสุพรรณภูมิ ร่วมวางแผนพัฒนาและสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อปฏิรูปการศึกษา

จุดอ่อนของโรงเรียน คือ

1. มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเฉลี่ยเกือบ 50 คน/ห้อง

2. โรงเรียนอยู่ในชุมชนเมืองซึ่งผู้ปกครองมีเวลาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนน้อย

3. ผู้ปกครองมีความคาดหวังด้านความเป็นเลิศทางวิชาการสูง

6. โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย (รายงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย : 8 –11)

โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นโรงเรียนประจำจังหวัดระดับมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ (66 ห้องเรียน) สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีนักเรียนจำนวน 2,937 คน มีครู – อาจารย์ 136 คน แผนการเรียนจัดชั้นเรียน 12 : 12 : 12 / 10 : 10 : 10 โรงเรียนตั้งอยู่เลขที่ 440 ถนนมาลัยแมน ต. ไร่ใหญ่ อ.เมือง จ.สุพรรณบุรี การคมนาคมสะดวก

โรงเรียนมีอาคารถาวร 6 หลัง โรงฝึกงาน 3 หลัง โรงฝึกพลศึกษา 2 หลัง มีระบบประปาไฟฟ้าระบบการสื่อสารและระบบสาธารณูปโภคอื่น ๆ ครบถ้วนสมบูรณ์ การคมนาคมในโรงเรียนมีถนนเชื่อมต่อระหว่างอาคารเรียนสะดวกสบาย มีรั้วคอนกรีตโดยรอบโรงเรียน

จุดแข็งของโรงเรียน ดังนี้

1. มีอาคารสถานที่เพียงพอ และพร้อมสำหรับการใช้งาน

2. มีงบประมาณสนับสนุน

3. มีสื่อและวัสดุอุปกรณ์

4. มีบุคลากรเกินเกณฑ์

จุดอ่อนของโรงเรียน

1. อายุเฉลี่ยของบุคลากร 49 ปี และไม่มีแนวโน้มที่จะได้รับบุคลากรรุ่นใหม่มาเสริมแทน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการยอมรับการเปลี่ยนแปลง
2. ความคาดหวังของชุมชนต่อความสำเร็จของนักเรียนในการสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ

คุณภาพโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ

1. โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยเป็น 1 ใน 80 ของในโครงการเงินกู้ธนาคารโลก ดังนั้นครูอาจารย์ ที่ปฏิบัติการสอนในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ จะมีความรู้เรื่องของการ

- ปฏิรูปหลักสูตร
- นำหลักสูตรห้องเรียน
- จัดการเรียนการสอนที่เน้นเป็นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลายกับผู้เรียน
- จัดหาสื่อการเรียนการสอนเตรียมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อ IT ในรูปแบบต่าง ๆ และครูอาจารย์เหล่านั้นพร้อมที่จะขยายผลความรู้ที่มีอยู่ไปยังครูอาจารย์

2. จัดอบรมครูทั้งโรงเรียนเรื่องพระราชบัญญัติและแนวทางปฏิรูปการศึกษา

3. จัดประชุมสัมมนาการเขียนแผนการสอนและการจัดกิจกรรมเรียนการสอนที่ใช้เทคนิควิธีสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การทำเพิ่มสะสมงาน การประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

4. มีการนิเทศภายในทุกหมวดวิชาทุกสัปดาห์

5. มีการประชุมผู้ปกครองนักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

6. มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีการประชุมปรึกษาหรือเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาเสนอความเห็นในการกำหนดแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนเพื่อพัฒนา

7. โรงเรียนตั้งชั้นวิทยา (สรุปรายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของโรงเรียนตั้งชั้นวิทยา : 4-7)

ประวัติและสภาพโรงเรียนตั้ง เป็นโรงเรียนสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้รับการประกาศจัดตั้งโรงเรียนจากกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 และเริ่มดำเนินการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2523 และเปิดทำการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นตั้งแต่นั้นมา และในปีการศึกษา 2535 ได้เริ่มจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มอีกระดับหนึ่ง ในปัจจุบันเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.1 – ม.6)

โดยที่โรงเรียนดลิ่งชันวิทยา ก่อตั้งขึ้นจากสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนที่ต้องการยกระดับการศึกษาของผู้เรียนจบระดับประถมศึกษา และไม่มีโอกาสที่จะเดินทางไปเรียนต่อในสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับดังกล่าวด้วยระยะทางที่ไกลไม่สะดวกต่อการเดินทางและความยากจนของคนส่วนมากในชุมชน การมีโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งนี้จึงเป็นสถานศึกษาที่ช่วยยกระดับความรู้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มขึ้น ดังนั้นในระยะการก่อตั้งแรก ๆ ประชาชนจะเข้ามาช่วยสร้างอาคารชั่วคราว ปรับสถานที่ต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างมาก ความผูกพันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีมาก

คำขวัญของโรงเรียน คือ “ ประพฤติดี งานดี เรียนเด่น เล่นดี ” ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคือมุ่งให้คุณภาพผู้เรียนที่จบสถานศึกษาแห่งนี้เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย เป็นสำคัญในลำดับแรก เป็นผู้ที่รู้จักและรักในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่สุจริต ขยัน อดทน ในด้านการเรียนได้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่รักเรียน ส่งเสริมทักษะวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจและด้านสุดท้ายคือส่งเสริมให้นักเรียนได้เล่นกีฬาออกกำลังกายให้เป็นผู้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง

ปัจจุบันโรงเรียนดลิ่งชันวิทยามีพื้นที่ที่ตั้งอาคารเรียนรวม 47 ไร่ 2 งาน 65 ตารางวาและอีกแปลงหนึ่งที่อยู่ห่างไปอีก 2 กิโลเมตร มีพื้นที่ 16 ไร่ 2 งาน 50 ตารางวา มีอาคารเรียนถาวร 3 หลัง (รวม 32 ห้อง) อาคารประกอบ 1 หลัง โรงฝึกงาน 1 หลัง อาคารชั่วคราว 2 หลัง ห้องสุขาชายหญิง 3 หลัง (รวม 18 ห้อง) มีสนามฟุตบอลพร้อมลู่วิ่งมาตรฐาน 1 สนาม สนามบาสเกตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามตะกร้อ และปิงปอง อย่างละ 1 สนาม จำนวนครูอาจารย์รวม 39 คน นักเรียนชาย - หญิงรวม 895 คน แผนการจัดชั้นเรียน 6 - 6 - 4 , 3 - 3 - 3 รวม 25 ห้องเรียน

จุดแข็งของโรงเรียน

1. มีความสัมพันธ์กับชุมชนดี
2. มีการพัฒนางานด้านการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2542
3. โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านสวนพฤกษศาสตร์

คุณภาพของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการ โรงเรียนดลิ่งชันวิทยาได้จัดให้มีการบริหารงานโดยแบ่งออกเป็น 7 ฝ่ายงานได้แก่ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริหาร ฝ่ายอาคารสถานที่ ฝ่ายบริหารทั่วไปและฝ่ายกิจกรรม ตามแนวทางประเมินมาตรฐานการปฏิบัติงานของกรมสามัญศึกษา จากการปฏิบัติงานพบสภาพการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันในบางฝ่ายงาน มีการประชุมหารือกันตามสภาพการทำงานแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้อง ไม่มีระยะเวลาที่แน่นอน โรงเรียนมีคณะกรรมการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นผู้ช่วยเหลือด้านปัจจัย แต่มีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนน้อยมาก อย่างไรก็ตามสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ได้รับการ

ร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนเป็นอย่างดี ด้านการเรียนการสอน ได้จัดให้มีการเรียนการสอนตามโครงการสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ เปิดให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดความสนใจและตามความพร้อมของโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนมาก นักเรียนนั่งเรียนในห้องเรียน จะมีกิจกรรมบูรณาการเรียนการสอนบ้างได้แก่การนำกิจกรรมสิ่งแวดล้อมไปสอดแทรกในรายวิชาต่าง ๆ เพื่อปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความระเบียบวินัย คุณธรรมจริยธรรมให้เป็นผู้มีสุนทรียภาพ โดยใช้กิจกรรมด้านดนตรี ศิลปะและการกีฬาเสริมเป็นครั้งคราว และยังมีกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบรักการทำงานให้กับนักเรียนเป็นประจำอีกด้วย งานด้านการปกครองดูแลนักเรียน ครูสามารถดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงเพราะนักเรียนมีจำนวนไม่มากนัก นักเรียนส่วนใหญ่มีความใกล้ชิดครูอาจารย์พอสมควร สภาพปัญหาต่าง ๆ มีไม่มากนัก

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกรมวิชาการ พบว่านักเรียนมีผลการเรียนต่ำ โดยเฉพาะ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง จากการประเมินตนเองด้านระเบียบวินัย ความมีคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ความสัมพันธ์กับชุมชนก็อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ผลงานของโรงเรียนที่เด่นได้แก่ งานด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูอาจารย์ส่วนมากยังสอนตามเนื้อหาสาระในแบบเรียน การวัดและประเมินการเรียนยังใช้การวัดจากการสอบข้อเขียนเป็นส่วนใหญ่

8. โรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 1 (สรุปรายงานการวิจัยและปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนของโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 1 : 4 – 6)

ประวัติและสภาพของโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 1 ก่อตั้งขึ้นโดย ฯพณฯบริหาร และคุณหญิงแจ่มใส ศิลปอาชา ได้ซื้อดินสร้างอาคารเรียน พร้อมทั้งจัดวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ มอบให้แก่กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 นับเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งแรกของอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ปัจจุบันมีเนื้อที่ทั้งหมด 43 ไร่ 57 ตารางวา การรับนักเรียนส่วนมากรับในเขตพื้นที่บริการประชาชน ทำอาชีพเกษตรกรรมมีการรับนักเรียนในเขตพื้นที่ 100 % รับนักเรียนจากสหวิทยาเขตสุพรรณบุรีนครสวรรค์ รวมทั้งพิจารณารับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬาฟุตบอลและโยธวาทิต ร้อยละ 5

โรงเรียนมีนโยบายการเรียนการสอนที่รับการปฏิรูปการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา ว่า “วิชาการก้าวล้ำ นำเทคโนโลยี เป็นคนดีของสังคม” เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข มีอาคารเรียนและอาคารประกอบ 10 หลัง สระว่ายน้ำและสนามมาตรฐาน มีบ้านพักครูและอาคารที่พักนักร้อง ที่พัก นักกีฬานักดนตรี มีห้องปฏิบัติการ ห้องหมวดวิชา และห้องพิเศษ รวม 75 ห้อง ห้องเรียน 39 ห้อง เปิดหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช. 1-3) มีนักเรียน 1,787 คน ครู 70 คน ได้รับเงินอุดหนุนการ

ศึกษา และเก็บเงินบำรุงการศึกษาและเงินพิเศษ เพื่อมาใช้จ่ายในด้านการจัดการศึกษา ปีละประมาณ 3,300,000 บาท เฉลี่ยต่อนักเรียนหัวละ ประมาณ 1,700 บาท

จุดเด่นของโรงเรียน เป็นโรงเรียนที่เริ่มต้นก่อสร้างจัดตั้งจากความศรัทธาและความปรารถนาดีจากท่านผู้มีอุปการคุณ ตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม การคมนาคมสะดวก มีอาคารสถานที่ มีเครื่องอำนวยความสะดวกอยู่ในขั้นพอเพียง มีสภาพบรรยากาศและการจัดสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างสะอาดเรียบร้อยสวยงาม ผู้ปกครองหรือชุมชนให้ความศรัทธา บุคลากรมีความรักสามัคคี มีความรู้ความสามารถ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสม เป็นโรงเรียนดีเด่น ได้รับรางวัลพระราชทานมาแล้ว 3 ครั้ง และได้รับรางวัลดีเด่นในด้านต่าง ๆ ทั้ง ด้านวิชาการ ด้านจริยธรรม คุณธรรม ด้านกีฬา ด้านดนตรี ผู้บริหารโรงเรียนได้รับรางวัลผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น ครูอาจารย์ได้รับรางวัลดีเด่นจากสถาบันต่าง ๆ เป็นโรงเรียนที่เข้าโครงการโรงเรียนสีขาว โรงเรียนรุ่งอรุณ ห้องเรียนสีเขียว เยาวชนคนดีศรีสุพรรณ และโรงเรียนมาตรฐาน การศึกษา เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานเสมาธรรมจักร ประจำปี 2543 จากกรมการศาสนา เป็นโรงเรียนต้นแบบการศึกษาคุณภาพของสถาบันพัฒนาบริหาร วัดไร่จิง

จุดอ่อนของโรงเรียน ขาดแคลนบุคลากรในหมวดวิชาสังคมศึกษา และภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ การบริหารและการจัดการ ขาดงบประมาณในการดูแลสระว่ายน้ำ พร้อมทั้งระบบสาธารณูปโภค จำนวนนักเรียนมีความประสงค์จะเรียนต่อเกินจำนวนที่สามารถรองรับได้

คุณภาพของโรงเรียนก่อนเข้าการปฏิรูปโรงเรียน มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิบัติการศึกษาโดย จัดให้มีการประชุมครูทุกเดือน มีตารางการประชุมหมวด ฝ่ายงาน ประชุมผู้บริหารทุกภาคบ่ายวันจันทร์ ประชุมนักการฯ ทุกเช้าวันจันทร์ ประชุมสรุปผลการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน จัดให้มีการศึกษาคุณภาพทุกปีการศึกษา ส่งบุคลากรอบรมประชุมสัมมนาเป็นประจำ จัดอบรมคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตให้แก่บุคลากรที่สนใจ แจกเอกสาร วารสาร หนังสือ สิ่งพิมพ์ให้ศึกษา

การพัฒนาการเรียนการสอน มีการพัฒนาอยู่เสมอ มีการพัฒนา สื่อเทคโนโลยีอยู่เสมอ เช่น จัดติดตั้ง Internet สร้างห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องคอมพิวเตอร์ ระบบสื่อสารดาวเทียม การสื่อสารทางไกล พัฒนาการเรียนการสอน จัดพัฒนาห้องหมวดวิชา ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการและห้องสมุด

มีการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการเพื่อใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายและจัดประชุมนิเทศงานตามกำหนดที่วางไว้ จัดประชุมผู้ปกครอง คณะกรรมการขั้นพื้นฐาน และ ศิษย์เก่า อย่างสม่ำเสมอ เชิญชุมชนองค์กร ภาครัฐ และเอกชน ร่วมงานของโรงเรียน ร่วมงานชุมชนทุกระดับ จัดโรงเรียนเป็นแหล่งบริหารชุมชน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น วารสารโรงเรียน

แต่สิ่งที่ต้องปรับปรุงก็คือด้านการวิจัยในชั้นเรียนและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การให้นักเรียนผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนในการจัดการศึกษา การจัดกิจกรรมนอกห้องเรียน การเรียนรู้และการวัดผลจากสภาพจริง และการนิเทศติดตามผลการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 เป้าหมายหลักในการดำเนินงาน

เป็นงานวิจัยและพัฒนาการปฏิรูปการเรียนรู้โดยเป้าหมายหลักของนักวิจัยคือต้องการให้โรงเรียนพัฒนาตนเอง นักวิจัยเป็นผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) และให้คำแนะนำโดยการศึกษาข้อมูลจากสภาพจริง มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ส่งเสริมให้โรงเรียนได้พัฒนาตนเองเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่

- 1.1 สสำรวจตนเอง
- 1.2 สร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วม
- 1.3 พัฒนาตนเอง
- 1.4 บุคลากรพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการ PDCA
- 1.5 ศึกษาความก้าวหน้า
- 1.6 สรุปบทเรียน
- 1.7 คัดเลือกโรงเรียนเข้าสู่ระยะที่ 2

2. โรงเรียนพัฒนากระบวนการเรียนรู้และระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 2.1 กำหนดเป้าหมายและวางแผน
- 2.2 ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแผนโดยใช้กระบวนการ PDCA
- 2.3 วิเคราะห์และสังเคราะห์การดำเนินงาน
- 2.4 หาจุดแข็งและจุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุ และแนวทางแก้ไข
- 2.5 จัดทำรายงานการประเมินตนเอง
- 2.6 ศึกษาความก้าวหน้า
- 2.7 สรุปผลและจัดทำรายงานความก้าวหน้า
- 2.8 คัดเลือกโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเป็นโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้

3. คัดเลือกโรงเรียนที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและสร้างเครือข่ายโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3.2 การดำเนินงาน

การจัดประชุมระดับพื้นที่

ผู้วิจัยได้จัดประชุมระดับพื้นที่ 3 ครั้ง ในช่วงการดำเนินงานในระยะที่ 1 และระยะที่ 2 คือ จัดประชุมพื้นที่ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2544 จัดประชุมระดับพื้นที่ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2544 และจัดประชุมพื้นที่ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2544 โดยการจัดประชุมในครั้งแรกเพื่อนำความรู้จักและวางแผนในการดำเนินงานร่วมกัน สนับสนุนและให้กำลังใจ โรงเรียนต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จัดประชุมครั้งที่ 2 เพื่อสรุปการดำเนินงานในระยะที่ 1 และวางแผนการดำเนินงานในระยะที่ 2 ร่วมกัน จัดประชุมครั้งที่ 3 เพื่อสรุปการดำเนินงานในระยะที่ 2 และวางแผนแนวทางในการสร้างเครือข่ายสำหรับโรงเรียนที่พร้อมจะปฏิบัติงานในระยะที่ 3

การนิเทศ ผู้วิจัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูอาจารย์ ผู้บริหารนักเรียนและสมาชิกในชุมชน โดยใช้วิธีการ 2 ลักษณะคือ

การนิเทศแบบไม่เผชิญหน้า ใช้การสอบถามข้อมูลทางโทรศัพท์ สอบถามจากเพื่อนร่วมงานในโรงเรียน สัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ปกครองและคณะกรรมการโรงเรียนบางท่าน ติดต่อกับโรงเรียนทางโทรสาร และทางจดหมายกับโรงเรียนทุกแห่ง

การนิเทศแบบกัลยาณมิตร โดยผู้วิจัยได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ และให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยเฉลี่ยประมาณ 3 ครั้ง / โรงเรียนในระยะที่ 1 และในระยะที่ 2 เฉลี่ยการนิเทศแบบนี้ 4 ครั้ง / โรงเรียน

การให้คำปรึกษา

ผู้วิจัยให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ในโรงเรียนแต่ละแห่งที่เดินทางไปเยี่ยมเยียน รายละเอียดที่พูดคุยในระยะที่ 1 จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การกระตุ้นให้ครู อาจารย์เกิดความกระหนักรในการปฏิรูปการเรียนการสอน การวางแผนการสอนและปฏิบัติตามแผน การวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งในระยะที่ 1 ครูสนใจเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนมาก ผู้วิจัยแนะนำให้โรงเรียนจัดฝึกอบรมวิจัยในชั้นเรียนหรือเข้ารับการอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ มอบหนังสือการวิจัยในชั้นเรียนของอาจารย์ชาติ สำราญให้โรงเรียนในโครงการเพื่อเป็นตัวอย่างแก่ครูอาจารย์ในการเขียนงานวิจัยอย่างง่าย ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลงานโดยมีข้อกำหนดเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนครูจึงมีความสนใจที่จะแสวงหาความรู้เป็นอย่างมาก

การให้คำปรึกษาในระยะที่ 2 โรงเรียนแต่ละแห่งวางแผนในการพัฒนาโรงเรียนโดยกำหนดให้มีแผนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางด้วยวิธีการที่หลากหลาย นักวิจัยช่วยดูแลการสอนให้ข้อคิดและกำลังใจ ครูส่วนมากลงมือปฏิบัติแล้วนำผลที่ได้มาแก้ไขในการสอนครั้งต่อไป ครูเริ่มทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาที่นักเรียนมากขึ้น ในระยะนี้ครูมักปรึกษาเรื่องการวิจัยในชั้นเรียน นำงานวิจัยอย่างง่ายมาให้ดู นักวิจัยให้คำแนะนำในเรื่องการใช้ treatment ในลักษณะต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้วัดให้ตรงตามลักษณะของงานวิจัย คำสถิติอย่างง่ายที่สามารถนำมา

ใช้ได้ นักวิจัยเป็นผู้สนับสนุนให้กำลังใจ ให้ครูลองทำดูและปรับปรุงแก้ไขฝึการเขียนงานวิจัย แนะนำให้ค้นข้อมูลเพิ่มเติม มีครูบางท่านมาที่สถาบันราชภัฏเพื่อดูงานวิจัยของนักศึกษา ศึกษา หนังสือและเอกสารจากห้องสมุด เป็นต้น

ในส่วนของผู้บริหาร ส่วนมากเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันมากกว่าเป็นการให้คำปรึกษา ผู้บริหารส่วนมากจะเล่าให้ฟังในเรื่องการดึงชุมชนมาเป็นคณะกรรมการ โรงเรียน และพยายามให้บทบาทผู้ปกครองและคณะกรรมการโรงเรียนมากขึ้น โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในการดึงชุมชนเข้ามามีบทบาท คือ โรงเรียนวัดอินทาราม ส่วนโรงเรียนอื่น ๆ ในโครงการก็ได้รับความร่วมมือมากขึ้น มีการประชุมบ่อยครั้งขึ้น นับว่าประสบความสำเร็จมากถ้าเทียบกับระยะก่อนการปฏิรูป ด้านการปฏิบัติงานของครู – อาจารย์นั้นไม่มีปัญหาหนักใจ ครู – อาจารย์ ทุกคนพยายามปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนและทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มขึ้น วิธีการที่ผู้บริหารใช้ คือ การตั้งคณะกรรมการและให้ครูช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามสายชั้น หรือตามลักษณะของงานที่ทำ ครูตื่นตัวและกระตือรือร้นมาก มีโรงเรียนบางโรงเรียนทำวิจัยในชั้นเรียนได้ครบทุกคน เช่น โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง โรงเรียนหนองรีประชานิมิต โรงเรียนสุพรรณภูมิ

3.3 การประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบสำรวจ ใช้สำหรับการเก็บข้อมูลในระยะที่ 1
2. การสังเกตตามสภาพจริงของโรงเรียนแต่ละโรง โดยเฉลี่ยจำนวน 4 ครั้ง / 1 โรงเรียน
3. การสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ครูทุกโรงเรียน 3 ครั้งของการไปเยี่ยมชม นักเรียนสัมภาษณ์เฉพาะนักเรียนที่โรงเรียนกรณีสุด และนักเรียนโรงเรียนสุพรรณภูมิและสัมภาษณ์ผู้บริหารทุกคน จำนวน 8 คน
4. แบบบันทึกการนิเทศใช้ในแต่ละครั้งของไปนิเทศ และการนิเทศทางโทรศัพท์
5. ใช้เทปบันทึกเสียง ใช้ในการนิเทศแต่ละครั้ง และใช้ในการจัดประชุม
6. ถ่ายวิดีโอ เฉพาะโรงเรียนบางโรงเรียนที่ออกเยี่ยมชม
7. ในระยะที่ 2 จัดประชุม 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2544 เพื่อชี้แจงเข้าสู่โครงการในระยะที่ 2 ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2544 เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในระยะที่ 2 และทำความเข้าใจในเรื่องความพร้อมในการสร้างเครือข่ายในระยะต่อไป

แหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาจาก

1. เอกสาร ตัวอย่าง เช่น แผนการสอน งานวิจัยในชั้นเรียน ธรรมนูญโรงเรียน SSR ของโรงเรียน รายงานการวิจัยของโรงเรียนแต่ละโรงเรียน และเอกสารหลักฐานอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยขอจากทางโรงเรียน

2. บุคลากรของโรงเรียน เช่น ครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยศึกษาจากเอกสาร ตัวอย่างแผนการสอน ตัวอย่างงานวิจัย การสัมภาษณ์ การศึกษาจากสภาพจริง อัปเดตเสียงการนำเสนอรายงานในการจัดประชุมระดับพื้นที่

บทที่ 4

ผลการดำเนินงาน

4.1 ผลการปฏิรูปโรงเรียนในภาพรวม

ระยะที่ 1 : การพัฒนาบุคลากร

รูปแบบในการพัฒนา โรงเรียนได้ดำเนินการดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อเป็นแกนนำในการดำเนินงาน จัดแบ่งกลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
2. จัดประชุมให้บุคลากรแต่ละคนทำแผนพัฒนาตนเอง โดยมีกรณีศึกษาตามสายงาน ให้ครูต้นแบบหรือหัวหน้าหมวดแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูด้วยกัน
3. กำหนดกิจกรรมและร่วมกันประเมินผลในการปรับกระบวนการเรียนการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ค้นหาหาความรู้และนำความรู้ไปทดลองปฏิบัติในห้องเรียน
4. ใช้กิจกรรมโครงงานและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การเรียนรู้และมีส่วนในการประเมิน
5. ส่งครูเข้าร่วมประชุมสัมมนาในเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน การประกันคุณภาพ การวิจัยในชั้นเรียนและการปฏิรูปการเรียนรู้
6. จัดห้องศูนย์ปฏิบัติการเรียนรู้ เพื่อเป็นศูนย์กลางบริการข่าวสารการปฏิรูปการเรียนรู้
7. จัดแหล่งเรียนรู้และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกับบุคลากรในชุมชน
8. ตั้งเครือข่ายครูปฏิรูปการเรียนรู้ขึ้นในโรงเรียน และช่วยกันขยายเครือข่าย จัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้ระบบการทำงานเป็นคณะ ที่แบ่งเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวางแผนและพัฒนาครูบุคลากร ฝ่ายประเมินคุณภาพและตรวจสอบ ฝ่ายเครือข่ายและประชาสัมพันธ์
9. จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้
10. จัดทัศนศึกษาดูงาน จัดนิทรรศการและแสดงผลงานตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้
11. จัดให้มีการนิเทศการสอนแบบคู่สัญญา โดยมีการปรึกษาปัญหาแล้วร่วมกันหาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและดำเนินการเขียนแผนการสอน ผลัดเปลี่ยนกันสาธิตการสอนและนิเทศซึ่งกันและกัน

ผลการพัฒนาตนเอง

1. ครูส่วนใหญ่สามารถดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ครูเกิดความตระหนักและมีความกระตือรือร้นในการปฏิรูปการเรียนรู้มากขึ้น
2. ครูเข้าใจเรื่องวงจร PDCA และนำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง และวางแผนการสอน
3. ครูเข้ารับการอบรมในเรื่องวิจัยในชั้นเรียน แต่ยังไม่ได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างจริงจัง

ระยะที่ 2 : การประกันคุณภาพภายใน

การปฏิรูปการเรียนรู้

สิ่งที่พัฒนาตามต้นสังกัด คือ โรงเรียนต่าง ๆ เสนอบประมาณในการพัฒนาเรื่องการประกันคุณภาพภายใน โดยจัดให้ครูไปประชุม อบรม หรือศึกษาดูงานตามสถานที่ต่าง ๆ ตามกรอบงานเดิมของโรงเรียน จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามนโยบายของกรมสามัญศึกษา

สิ่งที่พัฒนาตามโครงการ คือ โรงเรียนได้คิดวางโครงการใหม่ ๆ ขึ้นภายในโรงเรียน เช่น มีการจัดกิจกรรมเสริมให้นักเรียนโดยการเข้าค่าย มีการจัดประชุมช่วงเวลาเลิกเรียนแล้ว เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูต้นแบบกับครูอื่น ๆ ในโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่เข้าโครงการปฏิรูปการเรียนรู้ของ สกศ. มีการจัดประชุมและรับสมัครครูปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อขยายเครือข่ายครูในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โดยใช้เทคนิคการพูดคุยชักชวนให้เห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ มีการทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน มีการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อครูด้วยกัน แล้วจึงจัดประชุมสรุปงาน กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัว เกิดบรรยากาศที่สร้างความสนใจเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพเพิ่มขึ้น สรุปครูมีการพัฒนาการเรียนรู้อย่างวงจร PDCA เต็มรูป โรงเรียนในโครงการบางโรงเรียนมีการจัดทำเอกสารประเมินตนเอง (SSR) และได้รับการประเมินจากโรงเรียนที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันแล้ว

สิ่งที่นักเรียนวิจัยสนับสนุนช่วยพัฒนา คือ

1. ให้คำปรึกษา และแนะนำ ตามโครงการ โรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. นิเทศติดตามงานเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา การวิจัยในชั้นเรียนของครู - อาจารย์
3. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดของโรงเรียนบางแห่ง และการแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน
4. ให้คำปรึกษาเพื่อพัฒนาการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
5. เสนอแนะแนวทางในการดำเนินการเขียนรายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปทั้งโรงเรียน

6. ให้กำลังใจแก่ครู – อาจารย์ ในการดำเนินงานปฏิรูปโรงเรียนและการปฏิรูปการศึกษา ให้สื่อการประอบความรู้ เช่น วิทยุโอบิจัยในชั้นเรียน หนังสือวิทยุในชั้นเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อของศูนย์ศึกษาการพัฒนาครู

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

โรงเรียนได้ใช้รูปแบบของการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

1. โรงเรียนตั้งคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ประกอบด้วยผู้แทน ครู ผู้บริหาร และตัวแทนผู้ปกครองเพื่อร่วมกันวางแผนปฏิรูปการเรียนรู้ และพัฒนาครูต้นแบบ ครูแกนนำ เพื่อเป็นแกนหลักในการพัฒนาการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

2. มีการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนวิเคราะห์มาตรฐานตัวบ่งชี้ เพื่อกำหนดกิจกรรมร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียน ร่วมกันจัดทำกรอบการประเมินภายในโรงเรียน จัดทำคู่มือการประเมินของครูและจัดทำกรรายงานตนเองของโรงเรียน (SSR)

3. ตั้งเครือข่ายอาสาสมัครร่วมกันจัดการศึกษาในโรงเรียน ในรูปคณะกรรมการห้องเรียน ให้ผู้ปกครองที่เป็นอาสาสมัครมาช่วยปรับปรุงสภาพห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และช่วยประเมินผลนักเรียนตามความเหมาะสม โรงเรียนบางโรงเรียนบางโรงเรียนเชิญผู้ปกครองที่เป็นอาสาสมัครในหมู่บ้านมาช่วยบริการสุขภาพให้นักเรียนประจำวันแทนครูและ ดูแลนักเรียนที่เจ็บป่วย

4. ดำเนินการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้นักเรียนและประชาชนในหมู่บ้านเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในท้องถิ่นจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

5. จัดตั้งโครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โดยตั้งกรรมการนักเรียนในชั้นเรียน เพื่อพิจารณาคัดเลือกว่านักเรียนคนใดมีปัญหาหรือขาดแคลนอะไร และตั้งกองทุนช่วยเหลือโดยบริจาคจากผู้ปกครอง

การวิจัยชั้นเรียน

ครูเริ่มมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อช่วยแก้ปัญหาการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่แต่ละหมวดจะมีการทำวิจัยในชั้นเรียนของอาจารย์ในหมวดอย่างน้อย 1 ชั้นครบทุกหมวดวิชา ส่วนในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กครูเกือบทุกคนมีการวิจัยในชั้นเรียน ได้ทดลองทำจริงและนำผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอน แล้วทดลองใหม่ตามวงจร PDCA ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ

4.2 ผลการดำเนินงานแต่ละโรงเรียน

1. โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- การบริหารโรงเรียน

ผู้บริหารได้เปลี่ยนระบบการบริหารให้เป็นแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาบุคลากร ฝ่ายพัฒนาวิชาการ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริการทั่วไป ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้คณะครู นักเรียน นักการภารโรง ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการประเมินตนเอง การสังเกตการสอน และการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในหมวดวิชา การพบครูแกนนำ และการติดตามงานของคณะกรรมการวิชาการ โดยในระดับหมวดวิชามีการช่วยเหลือกันโดยการจับคู่สังเกตการสอนแล้วนำผลการสังเกตมาปรึกษา แก้ไข ในคาบนิเทศทุกวันจันทร์สัปดาห์ที่ 3 และที่ 4 ของเดือน

- การสอนของครู

ครูผู้สอนทุกคนได้รับมอบหมายการสอน กิจกรรมตามหลักสูตร งานพิเศษอื่นๆ ตามกลุ่มวิชาและกิจกรรมที่มีความรู้ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยมีการวางแผนปฏิบัติงาน การจัดสรรงบประมาณ การร่วมดำเนินการ ช่วยเหลือแก้ปัญหา และรายงานผลการปฏิบัติงาน ผลการประเมินพฤติกรรมการสอนของครูพบว่าสิ่งที่มีมากที่สุดคือ การแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อน ส่วนพฤติกรรมที่ครูใช้ในการสอนมากได้แก่ การส่งเสริมการทำงานร่วมกันและความรับผิดชอบต่อกลุ่ม การใช้กิจกรรมหลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน การกำหนดเกณฑ์การประเมิน กิจกรรมการฝึกการค้นคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูลคิดวิเคราะห์ กระตุ้นให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้และหาคำตอบด้วยตนเอง การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และมีการประเมินผลหลาย วิธีและการประเมินผลตามสภาพจริง ส่วนการใช้สื่อเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นมักใช้ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ครูยังได้ทดลองจัดกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน การใช้เพิ่มสะสมงาน การใช้ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ และมีการทำวิจัยในชั้นเรียน

- การเรียนรู้ของนักเรียน

ในด้านพุทธิพิสัย โรงเรียนได้เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระหว่างภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 และภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 พบว่ามี 4 กลุ่มวิชาที่ผลการเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น ได้แก่กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย พละนามัย และมีแนวโน้มลดลงในกลุ่มวิชา ศิลปศึกษา กับ ภาษา

อังกฤษ ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่ากลุ่มวิชาที่มีแนวโน้มสูงขึ้นได้แก่ คณิตศาสตร์ พลานามัย พื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ ส่วนวิชาที่มีแนวโน้มลดลงได้แก่ ภาษาไทย กับศิลปศึกษา และผลการเรียนโดยรวม นักเรียนได้เกรด 0 ร แล มส ลดลง

ในด้านจิตพิสัย พบว่านักเรียน มีความสนใจ กระตือรือร้น เข้าเรียนร่วมปฏิบัติ กิจกรรมด้วยความเอาใจใส่ ตั้งใจมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในชิ้นงานที่จัดทำ

ผลกระทบต่อการศึกษา

การนำระบบการปรึกษาหารือ การติดตาม ดูแลช่วยเหลือ ทำให้การปฏิบัติงานมีขวัญ กำลังใจและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และการที่ครูทุกคนได้เรียนรู้มากขึ้นทำให้เกิดความมั่นใจ มีความสุขและสนุกในการทำงาน และผลจากการเรียนรู้ร่วมกันทำให้เกิดวัฒนธรรมการทำงานที่สามารถจะนิเทศการสอนซึ่งกันและกันได้อย่างเป็นระบบ โดยใช้แบบบันทึกการนิเทศที่โรงเรียน ได้พัฒนาขึ้น

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

โรงเรียนมีกิจกรรมมาก ครูผู้สอนบางคนไม่สามารถทำได้ตามกำหนด ต้องเลื่อนระยะเวลา และบางกิจกรรมต้องปรับรูปแบบใหม่

2. โรงเรียนวัดอินทาราม “ โกวินทราราม ”

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

● การบริหารโรงเรียน

ผู้บริหารได้ใช้การบริหารจัดการแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยระดมบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกให้เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ในรูปของคณะกรรมการที่มีตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูประจำการ ครูวิชาการ ครูต้นแบบ ครูแกนนำ อาสาสมัครและเครือข่าย

ผลการบริหารทำให้โรงเรียนได้แผนปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน และกรอบประเมินคุณภาพภายใน มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่สมบูรณ์คือเรื่องข้าวหอมมะลิ จัดห้องศูนย์วิชาการ โรงเรียนเพื่อเป็นแหล่งความรู้ของครู มีเครือข่ายที่เป็นศิษย์เก่า 5 รุ่นๆ ละ 50-70 คน มีกลุ่มสตรีอาสาพัฒนาที่มีสมาชิก 120 คน มีผู้ปกครองเป็นคณะกรรมการห้องเรียนโดยกำหนดบทบาทหน้าที่ไว้ชัดเจนกล่าวคือ ร่วมวางแผนปรับปรุงและจัดห้องเรียนให้สะอาดเรียบร้อย มีบรรยากาศที่น่าอยู่น่าเรียน เอื้อต่อการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมพัฒนา 5 ส. เป็นหลัก ร่วมจัดการเรียนการสอนกับครูโดยเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ สาคิต จัดแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น เข้ามาช่วยดูแลนักเรียนชั้นอนุบาล ร่วมประเมินผลทำยบทเรียนและให้ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน และมีอาสาสมัครบริการสุขภาพอีก 195 คน ที่เป็นด้วยผู้ปกครองและประชาชนในชุมชน ที่ผ่านการฝึกอบรมเป็นอาสาสาธารณสุขหมู่บ้านที่โรงเรียนขอความร่วมมือให้จัดเป็นอาสาสมัคร

เข้ามาบริการปฐมพยาบาล ประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขมาให้ภูมิคุ้มกันโรคแก่นักเรียน จัดกิจกรรมรณรงค์และป้องกันโรค รวมทั้งจัดทำทะเบียนสถิติเกี่ยวกับสุขภาพนักเรียน โดยมีครูอนามัยโรงเรียนเป็นผู้ประสานงาน

- การสอนของครู

ครูได้ปฏิรูปการสอนโดยให้ผู้ปกครองและนักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การจัดทำกำหนดการสอน วางแผนการประเมินผล และแผนปฏิบัติการแต่ละภาคเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดประสงค์ กำหนดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ในการจัดทำแผนการสอน ครูจึงใช้กิจกรรม เทคนิค และวิธีสอนที่หลากหลายโดยเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่างๆ ใช้การสอนแบบบูรณาการ ส่งเสริมพหุปัญญา การเรียนรู้ด้วยโครงงาน การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ใช้สื่อและห้องปฏิบัติการ ทำการประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายคือการใช้แบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม การตรวจผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมงาน การให้นักเรียนประเมินตนเอง และให้เพื่อนและผู้ปกครองร่วมประเมินด้วย ครูจึงสามารถวิจัยในชั้นเรียนโดยเขียนรายงานแบบวิจัยหน้าเดียว เพื่อใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาผู้เรียนและเผยแพร่สู่คณะครูในโรงเรียนให้นำไปใช้ประโยชน์ในการสอน

- การเรียนรู้ของนักเรียน

ในด้านพุทธิพิสัย โดยภาพรวมนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ส่วนทางด้านจิตพิสัยนั้นมีการพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจนกล่าวคือนักเรียนมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส สนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น พอใจการสอนของครู เรียนอย่างสนุกสนาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู มีความประพฤติดี ชอบมาโรงเรียนอัตราขาดเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด

ผลกระทบต่อการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงทำให้ครูมีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น มีความตื่นตัวและพยายามหาความรู้ด้วยตนเอง ร่วมกับผู้ปกครองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่เด็กอย่างสนุกสนาน นักเรียนมาโรงเรียนอย่างมีความสุข ชุมชนตื่นตัวมาก เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา และทำให้เกิดการบูรณาการเรียนการสอนกับชีวิตความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพในชุมชนได้เป็นอย่างดี

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

โรงเรียนยังไม่มีปัญหา อุปสรรคที่รุนแรง เพราะมีการประชุมปรึกษาหารือกำหนดแนวทางปฏิบัติและแก้ไขปรับปรุงงานเป็นระยะๆ และเนื่องจากโรงเรียนตั้งอยู่ในเขตหมู่บ้านหนองขาว ซึ่งเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง พร้อมทั้งจะเข้ามามีส่วนร่วมจึงทำให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้เป็นอย่างดี

3. โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- การบริหารโรงเรียน

ผู้บริหาร เกิดความตระหนักในการบริหารงานเพิ่มขึ้น สนใจใฝ่รู้ทางวิชาการ นำความรู้มาเล่าสู่ให้ครูฟัง สามารถชี้แนะแนวทางเป็นที่พึงของครู ได้ปรับการบริหารใหม่โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการเป็นผู้สั่งการหรือผู้ชี้นำมาเป็นผู้ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการทำงาน กระจายงานอย่างทั่วถึง เข้าประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูบ่อยครั้ง ให้ความสำคัญใจอย่างทั่วถึง ไม่ลำเอียง ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในรูปของคณะกรรมการห้องเรียนห้องหนึ่งประมาณ 5-10 คน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร โดยสละเวลามาให้ความรู้ตามความถนัดของตนเอง เช่น การรักษาพยาบาล การทำไร้ผัก การปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ การประดิษฐ์สิ่งของต่างๆ และงานบ้าน ให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดแหล่งเรียนรู้ เช่น ฟาร์มโคนม ฟาร์มเลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา แปลงผัก การเลี้ยงปลาสวยงาม โรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว ศูนย์ทำหมุยอ ฯลฯ นอกจากนี้ยังเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนงานพัฒนาโรงเรียนทำหลักสูตรท้องถิ่น และจัดหาทรัพยากรมาสนับสนุนโรงเรียน

- การสอนของครู

ครูเห็นความสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ และสามารถจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำแผนการสอน จัดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ โรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยว ฟาร์มโคนม ฟาร์มเลี้ยงไก่ และปลาชุก แปลงเกษตร สวนเพาะชำกล้าไม้ ทั้งของเอกชนและทางราชการ ศูนย์เพาะเลี้ยงประมงน้ำจืด ร้านยาไทย โรงพยาบาล สำนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำสื่อเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกคน จัดทำกิจกรรมโครงการ มีความมั่นใจในการทำวิจัยชั้นเรียนมากขึ้น มีงานวิจัยหน้าเดียว 23 เรื่อง ในด้านการประเมินผลการเรียนได้ใช้การประเมินตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย

- การเรียนรู้ของนักเรียน

ในด้านพุทธิพิสัยของนักเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างก่อนกับหลังการดำเนินงาน ยังไม่แตกต่างกัน แต่ในด้านจิตพิสัยจะเห็นได้ชัดเจนว่านักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนการสอนของครูมากขึ้น รักการอ่าน รู้จักการใช้แหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง สถิติการใช้ห้องสมุดเพิ่มขึ้น ขยันทำแบบฝึกหัดมากขึ้น กล้าพูด กล้าปรึกษาครู อัตราการขาดเรียนน้อยมาก

ผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน

ในด้านบุคลากร ทำให้ผู้บริหารตื่นตัว หมั่นศึกษา ค้นคว้า นำความรู้มาเล่าสู่ให้ครูฟัง สามารถชี้แนะแนวทางในการให้ครูศึกษาหาความรู้ ให้ความสำคัญใจอย่างทั่วถึง ครูมีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น มีการร่วมคิดร่วมวางแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบปะทั้งอย่างเป็นทางการและไม่

เป็นทางการบ่อยขึ้น ครูมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหาร มีการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ครูมีความมั่นใจในการทดลองความคิดใหม่ที่เกิดขึ้น มีความสุขและสนุกในการทำงาน ครูและผู้บริหารได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต้นสังกัดคัดเลือกให้เป็นผู้บริหารดีเด่น และข้าราชการครูดีเด่น โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานต่างๆ มีผู้มาศึกษาดูงานและได้รับการยอมรับจากชุมชนเพิ่มขึ้น

ในด้านชุมชน ผลปรากฏที่เด่นชัดซึ่งไม่เคยปรากฏแก่โรงเรียน คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มาบิณฑบาตในรูปของคณะกรรมการห้องเรียน และมีบทบาทในการเป็นวิทยากร การเป็นแหล่งเรียนรู้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

สิ่งที่เป็นปัญหา อุปสรรคคือ เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูไม่เพียงพอทำให้ครูต้องสอนในวิชาที่ไม่ถนัด เช่นวิชาพลศึกษาที่ผู้บริหารต้องรับหน้าที่เป็นผู้สอน บางครั้งนักการภารโรงต้องเข้ามาช่วยฝึกพลศึกษา ในชั้นอนุบาลมีนักเรียนมากเกินไป แต่โรงเรียนก็ต้องรับเด็กทุกคนที่มีความประสงค์จะเข้าเรียนเพราะเห็นใจสภาพของผู้ปกครองที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถจะไปเรียนในโรงเรียนเอกชนได้

4. โรงเรียนหนองรีประชานิมิต

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- การบริหารโรงเรียน

ผู้บริหารได้นำแนวคิดในเรื่องการบริหารโรงเรียนเป็นฐานไปใช้ โดยคณะกรรมการโรงเรียน คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยเฉพาะในเรื่องของการรณรงค์ ป้องกัน และดำเนินการแก้ไขปัญหาคาไรเซียมเสพติดของนักเรียน มีการจัดประชุมเพื่ออบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้นกว่าเดิม เมื่อครูไปอบรมก็จะนำมาขยายผลในการประชุม ครูกับนักเรียนวางแผนร่วมกันในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมุ่งเน้นในเรื่องของการจัดระบบเพื่อให้นักเรียนรู้หน้าที่ของตนเอง

- การสอนของครู

ครู อาจารย์ทุกคนได้จัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อการเรียนการสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เรียน มีการประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนตามสภาพจริง และจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

- การเรียนรู้ของนักเรียน

จากการสอบถามนักเรียนพบว่าหลังการดำเนิน โครงการนักเรียนมีการเรียนรู้เพิ่มขึ้น

สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือปัญหาในเรื่องยาเสพติด และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ลดลง
กว่าเดิม

ผลกระทบต่อการทำงาน

บุคลากรในโรงเรียนทำงานเป็นระบบขึ้น ได้จัดหาสื่อการสอนในวิชาต่างๆ เพิ่มขึ้น มีการ
ประสานงานกับชุมชนมากขึ้น มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเข้าใจในเรื่องของการปฏิรูป
การศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนเริ่มสนใจและใส่ใจที่เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของโรงเรียน
และครูกับนักเรียนมีความเข้าใจ มีส่วนในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ปัญหาหลักของโรงเรียนคือเรื่องยาเสพติด ปัญหาอื่น ๆ นั้นเป็นเรื่องที่เห็นว่าไม่รุนแรง
โรงเรียนมีความมุ่งมั่นและไม่กลัว เพราะปัญหาอุปสรรคใดๆ ก็ สามารถที่จะปรึกษาหารือ หา
แนวคิดและดำเนินการแก้ไขได้

5. โรงเรียนสุพรรณภูมิ

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- **การบริหารโรงเรียน**

โรงเรียนบริหารจัดการโดยมีคณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ และการประเมินเพื่อประกัน
คุณภาพภายใน ซึ่งประกอบด้วยผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร การนิเทศภายในวิชา/ กลุ่ม
ประสบการณ์ หัวหน้าสายชั้น ครูแกนนำ และอาจารย์ 3 มีการสร้างครูเครือข่ายเพื่อปฏิรูปการ
เรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะคลินิกครู มีการจัดเสวนาในช่วงพักกลางวันของทุกๆ วัน
จันทร์ และวันอังคาร

- **การสอนของครู**

ครูส่วนใหญ่สามารถเขียนแผนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการ
เรียนการสอน ผลิตสื่อ/นวัตกรรมตามแผนการสอน ประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง บันทึก
ผลการสอนเพื่อแก้ปัญหา ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยจัดทำวิจัยหน้าเดียวเกือบครบทุก
คน การดำเนินการทุกขั้นตอนจะมีการนิเทศภายในวิชา/กลุ่มประสบการณ์คอยให้คำปรึกษา เสนอ
แนวทางและช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูสามารถใช้กิจกรรมในการเรียนการ
สอนได้อย่างหลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ กิจกรรมการเรียน
การสอนแบบคู่สัญญา การสอนโดยใช้นิทาน การใช้กระบวนการเรียนการสอนตามแนววัฏจักร
การเรียนรู้

- การเรียนรู้ของนักเรียน

จากผลการประเมินคุณภาพนักเรียนตามมาตรฐานตัวบ่งชี้ พบว่า ในด้านจิตพิสัย นักเรียนปฏิบัติตนอย่างสม่ำเสมอในเรื่องความซื่อสัตย์ ความมีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ เพื่อส่วนรวม มีวินัยรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา และประหยัด

ผลกระทบต่อการทำงาน

ครูมีความกระตือรือร้น สนใจใฝ่รู้ เปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยภาพรวมเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษามากยิ่งขึ้น ชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน และโรงเรียนมีโอกาสต้อนรับคณะครูโรงเรียนต่างๆ ที่มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

โรงเรียนสุพรรณภูมิเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีบุคลากรมาก การดำเนินงานย่อมมีปัญหาและอุปสรรคบ้างเป็นธรรมดา แต่ด้วยกระบวนการทำงานที่โรงเรียนมีที่ปรึกษาที่อบอุ่น ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงาน ประเมินผลการทำงาน ร่วมแก้ปัญหา ปรับปรุง/พัฒนางาน และชื่นชมในความสำเร็จร่วมกัน จึงทำให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนประสบความสำเร็จ

6. โรงเรียนกรรมฐานศึกษาลัย

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- การบริหารโรงเรียน

โรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหาร โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานไปสู่หน่วยย่อยๆ ได้แก่การตั้งคณะทำงานปฏิบัติการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยฝ่ายวางแผนและพัฒนาบุคลากร ฝ่ายประเมินคุณภาพและตรวจสอบ ฝ่ายเครือข่าย และฝ่ายประชาสัมพันธ์ ให้คณะทำงานมีอำนาจในการตัดสินใจ มีโอกาสบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ อย่างอิสระ ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ มีส่วนรับรู้เป้าหมายและผลการดำเนินงาน เพื่อจะได้ช่วยเหลือกันแก้ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ครูมีโอกาสได้คิดและวางแผนในการจัดกิจกรรมทำให้เกิดความมั่นใจ และรู้สึกว่าการบริหารจัดการก็เป็นอีกบทบาทหนึ่งที่ครูทุกคนต้องรับรู้และดำเนินการภายใต้บทบาทหน้าที่ที่เหมาะสม

- การสอนของครู

ครูอาจารย์ที่สมัครเข้าร่วมกลุ่มเครือข่าย 92 คน ได้จัดทำแผนการสอนแล้วนำเสนอ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในที่ประชุมของกลุ่มเครือข่าย 47 แผน โดยเป็นผลงานของครูอาจารย์ทุกหมวดวิชา มีคณะครูที่เคยทำผลงานทางวิชาการผ่านอาจารย์ 3 ครูที่เคยเข้ารับการอบรมในโครงการปฏิรูปโรงเรียนตามโครงการเงินกู้ของธนาคารโลกของกรมสามัญศึกษา เป็นที่เล็งเห็นว่า มีการนำแผนการสอนไปใช้และมีการจัดทำวิจัยชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนการสอน มีการประเมินคุณภาพการสอนโดยสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน

- การเรียนรู้ของนักเรียน

นักเรียนส่วนใหญ่รับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลง เข้าใจเป้าหมายของการปฏิรูปการเรียนรู้ มีความใกล้ชิดกับครูอาจารย์มากขึ้นกว่าเดิม สามารถประเมินได้ว่าส่วนใหญ่พอใจ และรู้สึกมีความสุขกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนรู้สึกว่ามีความหมายวิชาที่เหมาะสมเช่น สังคมศึกษา ภาษาไทย แต่บางรายวิชายังไม่เหมาะสม เช่น คณิตศาสตร์ และเห็นว่าถ้าทุกรายวิชาดำเนินการสอนในแนวทางนี้อาจทำให้นักเรียนมีภาระหนักเกินไป ส่วนการประเมินผลทางด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังสรุปได้ไม่ชัดเจน และนักเรียนยังคงต้องการให้ครูช่วยติวเนื้อหาวิชาสำหรับการเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย และต้องการให้ครูเป็นที่เล็งในลักษณะของการเตรียมพื้นฐานก่อนแล้วจึงปรับกระบวนการเรียนรู้โดยให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง

ผลกระทบต่อการทำงาน

ครูมีความรู้ในเรื่องการปฏิรูปมากขึ้น มีความมั่นใจที่จะทดลองความคิดใหม่ มีความสุขและสนุกกับการทำงาน ให้ความสำคัญของการพึ่งตนเองมีบรรยากาศทางวิชาการเกิดขึ้น ครูใช้เวลามาประชุมมากกว่าเดิม มาทำงานร่วมกัน มีความสนิทสนมสามัคคีกันมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

โรงเรียนกรรมฐานสุตศึกษาเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่จึงมีธรรมชาติของความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่มาก โดยเฉพาะครูอยู่ในวัยสูงอายุการปรับเปลี่ยนความคิดจากเดิมมากๆ คงต้องใช้เทคนิควิธีการพิเศษและต้องใช้ความพยายามมากขึ้น จำนวนนักเรียนที่มากย่อมมีพื้นฐานทางครอบครัวต่างกันและที่สำคัญมิใช่เฉพาะตัวนักเรียนเท่านั้น ผู้ปกครองและชุมชนที่เกี่ยวข้องล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรค กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรที่ใช้กลุ่มใหญ่ก็เป็นปัญหามากต้องแก้ไขด้วยการจัดเครือข่ายเพื่อให้กลุ่มเล็กลง และปัญหาสำคัญก็คือวัฒนธรรมการเรียนรู้ของครูและนักเรียนยังเป็นแบบเดิมที่มุ่งสู่การเตรียมนักเรียนเข้าสู่ระบบการสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัย การจะปรับแก้ไขจะต้องอาศัยนโยบายของประเทศและให้เวลาในการพิสูจน์ว่าการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญจะทำให้เกิดสัมฤทธิ์ผลและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้ในที่สุด

7. โรงเรียนตลิ่งชันวิทยา

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- การบริหารโรงเรียน

โรงเรียนได้ใช้รูปแบบของคณะกรรมการอย่างต่อเนื่อง มีการประสานสัมพันธ์บุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เมื่อเข้าร่วมโครงการโรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโดยแบ่งเป็น 3 ทีม คือ ทีมนำ ทีมประสาน และ ทีมทำ

- การสอนของครู

ครูให้การดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด แสดงความเอาใจใส่ ให้ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ ซึ่งแนวทางที่ถูกต้องให้นักเรียน จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประเมินสภาพจริง มีการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอน ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือนักเรียนได้ตรงจุด

- การเรียนรู้ของนักเรียน

ผลการเรียนของนักเรียนโดยภาพรวมดีขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือได้เกรด ร. และ มส. ลดลงกว่าเดิม ในด้านความประพฤติก่อนเข้าโครงการนักเรียนมีปัญหาด้านยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าซึ่งตรวจพบมากกว่า 3 ครั้ง เมื่อเข้าโครงการแล้วตรวจพบว่าลดลง ส่วนความประพฤติที่เป็นปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่การทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกายกัน ลักขโมย และการหนีโรงเรียน มีสภาพไม่แตกต่างกันมาก

ผลกระทบต่อการทำงาน

ครูอาจารย์มองว่ามีภาระงานเพิ่มขึ้นกว่าปกติ การจัดอบรมพัฒนาบุคลากรมีมากซึ่งเป็นสิ่งที่ดี แต่บางครั้งต้องทิ้งนักเรียนในช่วงเปิดเรียน ทำให้นักเรียนมีเวลาเรียนน้อยลง

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

ปัญหาเกิดจากสภาพความเชื่อ ความเคยชินต่อสังคมที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่รอรับความรู้จากการบอกของครู เกรงว่าจะเรียนเนื้อหาไม่ครบถ้วนตามตำราจากครูผู้สอน ทำให้ครูกังวล ประกอบกับหลักสูตร ระเบียบการวัดและประเมินผล และแนวทางการรับนักเรียนเข้าทำงานหรือศึกษาต่อยังคงอยู่ในลักษณะเดิม หรือเปลี่ยนแปลงบ้างแต่ไม่ชัดเจน จึงควรแก้ไขโดยรัฐบาลต้องตัดสินใจในเรื่องการปฏิรูปการศึกษาและประกาศให้ชัดเจนโดยเร็ว

8. โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1

สัมฤทธิ์ผลตามเวลาที่กำหนด

- การบริหารโรงเรียน

มีการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรทุกคนทุกฝ่าย จัดประชุมนิเทศงานตามที่กำหนด มีประชุมครูทุกเดือน มีตารางการประชุมหมวด ฝ่าย งาน ประชุมผู้บริหารทุกภาคบ่ายวันจันทร์ ประชุมนักการฯ ทุกเช้าวันจันทร์ จัดประชุมผู้ปกครอง คณะกรรมการขั้นพื้นฐานและศิษย์เก่าอย่างสม่ำเสมอ เชิญชุมชน องค์กร ภาครัฐ และเอกชนร่วมงานของโรงเรียน เข้าร่วมงานของชุมชนทุกระดับ รณรงค์ป้องกันยาเสพติดอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

- การสอนของครู

ครูพัฒนาการสอนขึ้นมาก ได้วางแผนการประเมินควบคู่ไปกับการวางแผนการสอน มีการใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เตรียมเนื้อหาที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้สากล เตรียมวิธีการสอนที่ใช้ทั้งวิถีวัฒนธรรมไทยและเทคนิคการสอนตามหลักวิชา มีการสอนโดยใช้โครงงานเพิ่มขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม ใช้สื่อการสอนหลายแบบรวมทั้งใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ มีการประเมินผลนักเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มด้วยวิธีการที่หลากหลาย นอกเหนือจากการทดสอบ

- การเรียนรู้ของนักเรียน

นักเรียนมีการเรียนรู้และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น ชอบไปโรงเรียน ชอบทำงานร่วมกับเพื่อนๆเป็นกลุ่ม พอใจในการสอนของครู พยายามที่จะทำงานตามที่ได้รับมอบหมายให้เสร็จทันเวลา ช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ได้ปรับปรุงตนเองตามแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการจัดผลงาน ฝึกประเมินและปรับปรุงงานของตนเอง

ผลกระทบต่อการศึกษา

คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนส่วนใหญ่ มีความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนในการประเมินตนเอง และได้รับการประเมินจากบุคคลภายนอกอยู่ในเกณฑ์ดี ครูอาจารย์มีความตื่นตัวพร้อมที่จะปฏิรูปและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และผู้ปกครองยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน

4.3 บทเรียนที่ได้จากการดำเนินงาน

คำตอบที่ได้จากการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับการพัฒนาของครู กับผลสัมฤทธิ์ที่วัดได้ของนักเรียนทุกคนหรือไม่? ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอะไรบ้าง? พัฒนาขึ้นได้อย่างไร?

เมื่อครูมีการพัฒนา จัดกระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลายด้านพุทธิพิสัยโรงเรียนส่วนใหญ่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ยกเว้นโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์พบว่าในระดับมัธยมศึกษา มี 4 กลุ่มวิชาที่ผลการเรียนมีแนวโน้มสูงขึ้น คือ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย พละนามัย ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่ากลุ่มวิชาที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ได้แก่ คณิตศาสตร์ พละนามัย พื้นฐานอาชีพ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์

โรงเรียนดลิ่งชันวิทยาพบว่าผลการเรียนโดยภาพรวมสูงขึ้น และนักเรียนได้เกรด ร เกรด ศูนย์และ มศ. ลดลง

ส่วนด้านจิตพิสัยพบว่าทุกโรงเรียนนักเรียนมีพฤติกรรมด้านจิตพิสัยดีขึ้น ได้แก่มีความสนใจ กระตือรือร้น เข้าเรียน ร่วมปฏิบัติกิจกรรมด้วยความเอาใจใส่ มีความตั้งใจ ภาควุมิใจในชิ้นงาน สนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง พอใจในการสอนของครู เรียนอย่างสนุกสนาน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ชอบมาโรงเรียน อัตราการขาดเรียนลดลงอย่างเห็นได้ชัด รักการอ่าน ขยันทำแบบฝึกหัดมากขึ้น กล้าพูดกล้าปรึกษาครู พฤติกรรมการติดยาเสพติดลดลง ปฏิบัติตนตามระเบียบอย่างสม่ำเสมอช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน พยายามทำงานให้เสร็จทันเวลา

2. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

มีการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เห็นได้ชัด เช่น ครูมีการทำงานเป็นทีม ครูมีขวัญกำลังใจที่จะทำงานมากขึ้นสนุกกับการทำงาน ยอมรับการนิเทศซึ่งกันและกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารแก่กัน สนใจที่จะหาความรู้ด้วยตนเอง มีการทำงานเป็นระบบมากขึ้น มีการประสานงานสื่อสารกับชุมชนเพิ่มขึ้นมีบรรยากาศทางวิชาการเพิ่มขึ้นมาประชุมมากกว่าเดิม ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจากเดิมผู้บริหารเป็นผู้ชี้แนะ เป็นการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ที่เห็นได้ชัดเจนมากคือ โรงเรียนวัดอินทาราม “โกวิทอินทราท” โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์

ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จคือผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน พัฒนาตนเองก้าวทันสถานการณ์ สามารถถ่ายทอดความรู้และวิธีปฏิบัติให้แก่คณะครูได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยด้านขนาดของโรงเรียน โรงเรียนที่มีขนาดเล็ก เช่น โรงเรียนอนุบาลท่าม่วงมีครู 11 คน โรงเรียนวัดอินทาราม มีครู 27 คน ทำให้เกิดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทั้งโรงเรียน เห็นการเปลี่ยนแปลงการปฏิรูปการเรียนรู้อย่างชัดเจน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่เกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การจัดระบบงานใหม่

ปัจจัยด้านที่พัฒนาที่พักอาศัยของครู ถ้าครูส่วนมากพักอาศัยอยู่ในโรงเรียน ก็จะทำให้สามารถทำงานล่วงเวลาได้จนเย็นค่ำหรือถึงดึกคืนโดยเต็มใจและก่อให้เกิดความสนิทสนมมากขึ้น ทำให้การทำงานเพื่อการปฏิรูปการศึกษามีความร่วมมือ และช่วยเหลือกันทำงานได้อย่างรวดเร็ว

และมีประสิทธิภาพ เช่น ที่โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัยสร้างเครือข่ายครูปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ปรับระบบการบริหารโดยปรับโครงการสร้างใหม่ ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาบุคลากร ฝ่ายพัฒนาวิชาการ ฝ่ายบริหารทั่วไป ฝ่ายบริการทั่วไป ฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา ให้คณะครู นักเรียน นักการภารโรง ชุมชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน

อายุเฉลี่ยของครู พบว่าบุคลากรของโรงเรียนที่มีอายุในช่วง 25 – 43 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยทำงาน จะมีความขยันขันแข็งในการทำงานสูงมาก เช่น บุคลากรของโรงเรียนหนองรีประชานิมิต แต่ถ้าบุคลากรส่วนใหญ่มีอายุมากและเป็นองค์กรขนาดใหญ่จะเป็นปัญหาอุปสรรคในการทำงาน เพราะยึดติดในวิถีวัฒนธรรมแบบเก่า ทำให้การพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาเป็นไปได้ยาก เช่น โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย

การมีบุคคลผู้เป็นต้นแบบทางด้านวิชาการอยู่ในโรงเรียน เช่น อาจารย์ 3 ครูต้นแบบ ครูแกนนำ ฯลฯ มีส่วนกระตุ้นครูคนอื่น ๆ ในโรงเรียนให้ตระหนักและเกิดความมั่นใจที่จะเปลี่ยนแนวทางการทำงาน พัฒนาระบบการเรียนการสอน

3. ครูและนักเรียนมีกรณีการเรียนรู้อะไรที่ประสบ / ไม่ประสบความสำเร็จจากการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ?

การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐานที่ประสบความสำเร็จ คือ โรงเรียนวัดอินทาราม ผู้บริหารสามารถดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการห้องเรียนและงานอย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะชุมชนหนองขาวเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ยังคงดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจนได้รับการยกย่องส่งเสริมให้เป็นหมู่บ้านอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของจังหวัดกาญจนบุรี ในขณะที่การบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐานของชุมชนเมือง เช่น โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย และโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ การดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนเป็นไปได้ยาก มีแต่คณะกรรมการโรงเรียนที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การปรับปรุงชั้นเรียน การประเมินผลนักเรียนอย่างใกล้ชิด

4. การบริหารจัดการของผู้บริหารที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในชีวิตประจำวันของโรงเรียน

ผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย และโรงเรียนอนุบาลท่าม่วง ใช้การบริหารแบบการกระจายอำนาจ ปรับเปลี่ยนจาก “ ผู้ชี้แนะ ” มาเป็น “ ผู้สนับสนุนร่วมลงมือทำ ” ทำให้ครู – อาจารย์มีความสุขในการปฏิบัติงานรู้สึกถึงคุณค่าแห่งตน มีความผูกพันใกล้ชิด มีความรักและรู้สึกถึงความ เป็นเจ้าของโรงเรียนเท่าเทียมกับบุคคลอื่น และมีความตั้งใจเต็มใจที่จะปฏิบัติงานทั้งปวงด้วยความเข้มแข็งเป็นเอกภาพ (รายงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการปฏิรูปทั้งโรงเรียนของโรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย : 24 รายงานการวิจัยและพัฒนา รูปแบบการปฏิรูปทั้งโรงเรียนของโรงเรียนอนุบาล

ท่าม่วง : 28) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน พัฒนาตนเองก้าวทันสถานการณ์ สามารถถ่ายทอดความรู้ และวิธีปฏิบัติให้แก่ครูได้เป็นอย่างดี มีเทคนิคการบริหารการจัดการ เป็นที่ยอมรับของคณะครูผู้ปกครองและชุมชน ก่อให้เกิดความเชื่อถือ ศรัทธาและให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ เช่น ที่โรงเรียนวัดอินทาราม (รายงานการวิจัยและพัฒนารูปการปฏิรูปทั้งโรงเรียน ของโรงเรียนวัดอินทาราม “ โกวินอินทราทร ” : 14)

ผู้บริหารที่เป็นตัวอย่าง ที่ดีในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครู ผู้ปกครอง และชุมชน จัดการให้ทำงานร่วมกัน วางแผนเฝ้าต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนและของครู จะทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังเช่น ผู้บริหารของโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา (รายงานผลการดำเนินงานระยะที่ 2 ของโรงเรียนบรรหารแจ่มใส : 18) ที่โรงเรียนหนองรีประชานิมิต ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนในการปฏิบัติตนในการปฏิรูปการศึกษา เป็นผู้วิสัยทัศน์และสร้างวิสัยทัศน์ให้ครู – อาจารย์ได้เห็นมโนภาพทางการศึกษา ให้ขวัญกำลังใจแก่คณะครู – อาจารย์ทุกคนซึ่งทำให้คณะครู – อาจารย์ ทำงานกันอย่างเสียสละ ออกหน้าทุ่มเท กับงานการปฏิรูปครั้งนี้ และรู้สึกสนุกกับงาน มีความมุ่งมั่นเพื่อการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างดี (รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปทั้งโรงเรียนของโรงเรียนหนองรีประชานิมิต : 30)

ผู้บริหารคนปัจจุบันเคยเป็นอดีตครู และผู้ช่วยผู้อำนวยการที่โรงเรียนมาก่อนทำให้รู้จักสนิทสนมกับครูส่วนใหญ่ การบริหารงานส่วนใหญ่ได้รับความร่วมมือจากคณะครูอย่างดี (รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปทั้งโรงเรียนของโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ : 32)

5. การขยายผลให้โรงเรียนอื่น ๆ สามารถนำประสบการณ์การปฏิรูปการเรียนรู้ที่สัมฤทธิ์ผลไปใช้

จากคำตอบของโรงเรียน โรงเรียนที่ตอบว่ามีความสามารถในการขยายผล มีดังนี้ คือ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1 โรงเรียนหนองรีประชานิมิต โรงเรียนวัดอินทาราม “ โกวินอินทราทร ” โรงเรียนสุพรรณภูมิ ส่วนโรงเรียนที่ตอบว่ายังไม่พร้อมในการขยายผลคือโรงเรียนคลังชัน เพราะโรงเรียนต้องพัฒนาตนเองให้บังเกิดคุณภาพถึงผู้เรียนให้ชัดเจนขึ้น และโรงเรียนกรรมรสศึกษาตัวยังไม่พร้อมในการขยายผลเพราะต้องใช้เวลาเพิ่มเติมสำหรับการปรับซ่อมให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน

ในความเห็นของนักวิจัยเห็นว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนสามารถถ่ายทอดสิ่งที่ได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติ มาให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. โรงเรียนประเมินตนเองเพื่อตรวจสอบพื้นฐานในด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ SBM การวิจัยชั้นเรียน และการประกันคุณภาพ
2. เริ่มต้นพัฒนาบุคลากร ให้เกิดการเรียนรู้เข้าใจและมั่นใจในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การวิจัยในชั้นเรียน และการประกันคุณภาพภายใน รูปแบบ

ในการพัฒนาบุคลากรมีหลากหลายตามที่ทั้ง 8 โรงเรียนได้นำเสนอได้แต่ในความเห็นของนักวิจัยเห็นว่า ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ควรใช้กระบวนการกลุ่มในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน แต่ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ต้องปรับโครงสร้างให้เป็นรูปคณะกรรมการที่บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงานตรวจสอบและพัฒนา (PDCA) ในกระบวนการทำงาน

3. ขั้นตอนการ เริ่มต้นปรับระบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยพบว่ารูปแบบที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือรูปแบบที่ บริหารโดยการนำของผู้บริหาร และใช้หลักการของ School Based Management ทั้ง 6 ข้อ คือ การกระจายอำนาจ การบริหารตนเอง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน การพัฒนาทั้งระบบและความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2-4)

4. บุคลากรทุกฝ่ายปฏิบัติงานตามที่กำหนด

5. ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานในระหว่างการทำงาน เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

6. ประเมินตนเองอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบและสรุปการดำเนินงานเพื่อนำไปพัฒนาตนเอง ขยายผลและเกิดการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน

ประโยชน์ที่นักวิจัยได้รับ

1. นักวิจัยได้มีการพัฒนาตนเองและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการประกันคุณภาพเพิ่มขึ้น

2. ได้ประสบการณ์ในการทำแบบมีส่วนร่วมโดยใช้กระบวนการ PDCA (ทำไปปรับปรุงแก้ไขไป)

3. ได้ศึกษามิตรที่จะช่วยกันพัฒนาวิชาชีพครูทั้งจากทีมนักวิจัยของ สกศ. และจากโรงเรียน

4. ได้แหล่งเรียนรู้ที่จะเป็นต้นแบบของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ปัญหาและข้อเสนอแนะ มีดังนี้

1. ผู้รับผิดชอบทุกระดับมีการเตรียมการค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะในระดับของการวางแผนและตัวนักวิจัยเองยังเข้าใจไม่ชัดเจนไม่เห็นเป้าหมายที่ชัดเจนตรงกันตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ สกศ. ควรชี้แจงให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ

2. โรงเรียนที่ผู้วิจัยรับผิดชอบบางแห่งตั้งห่างจากโรงเรียนอื่น เช่น โรงเรียนหนองรี ประชานิมิตร ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางและการศึกษาสภาพพื้นที่ทำได้ไม่เต็มที่ ต้องอาศัยข้อมูลเชิงสถิติภูมิประกอบ จึงควรจัดกลุ่มโรงเรียนโดยพิจารณาพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน

3. โรงเรียนขนาดใหญ่เป็นปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลของครูทุกคน ต้องอาศัยการตรวจสอบหลักฐาน และผู้วิจัยมีเวลาจำกัด ไม่สามารถที่จะทำการสังเกตพฤติกรรมการสอนได้อย่างทั่วถึง จึงควรขยายเวลาในการดำเนินงานออกไปเป็นอย่างน้อย 2 ปี

4. ในบางโรงเรียนมีปัจจัยที่อาจเป็นตัวแปรแทรกซ้อนที่ส่งผลต่อสัมฤทธิ์ผลของการวิจัย ควรต้องออกแบบการวิจัยที่มีเครื่องมือในการควบคุมตัวแปรเหล่านี้

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี, 2544
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภา, 2544
- สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ. แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดี, 2543
- โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนวัดอินทาราม. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนวัดอินทาราม “ โกวินอินทพร ”. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนอนุบาลท่าม่วง. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนอนุบาลท่าม่วง. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนหนองรีประชานิมิต. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนหนองรีประชานิมิต. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนสุพรรณภูมิ. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนสุพรรณภูมิ. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนกรรมสิทธิ์ศึกษาลัย. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนกรรมสิทธิ์ศึกษาลัย. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนดิ่งชันวิทยา. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนดิ่งชันวิทยา. เอกสารอัดสำเนา. 2544
- โรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 1. รายงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการปฏิรูปโรงเรียนทั้งโรงเรียนบริหารแจ่มใสวิทยา 1. เอกสารอัดสำเนา. 2544